

Αρμενιστής

Τόμ. 2, Αρ. 2 (2024)

Αρμενιστής

**-Άλληλογραφία 1834-1843 του Έπισκόπου
Μεσσήνης Ίωσήφ (του από Ανδρούσης) με την
Ίερά Μονή Βουλκάνο**

Ίωάννης Π. Μπουγᾶς

doi: [10.12681/armen.37647](https://doi.org/10.12681/armen.37647)

Copyright © 2024, Ίωάννης Π. Μπουγᾶς

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/).

Ίωάννης Π. Μπουγάς
Μεταδιδακτορικός Έρευνήτης του Τμήματος Θεολογίας του
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ 1834-1843 ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΕΣΣΗΝΗΣ ΙΩΣΗΦ (ΤΟΥ
ΑΠΟ ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ) ΜΕ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΒΟΥΛΚΑΝΟΥ

Περίληψη

Ο Επίσκοπος Μεσσηνίας Ίωσήφ (1833 -1844) υπήρξε μεγάλη προσωπικότητα της προεπαναστατικής, της επαναστατικής και της μεταεπαναστατικής Ελλάδος. Προσέφερε τὰ πάντα καὶ κυρίως τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν Ἐλευθερία τοῦ Γένους. Δικαίως τοῦ ἀξίζει ὁ τίτλος τοῦ «Ἐθνομάρτυρα».

Στὸ παρὸν ἄρθρο παρουσιάζονται μερικὰ χειρόγραφα τοῦ Ίωσήφ τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέση μετὰ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου τῆς Μεσσηνίας. Τὰ χειρόγραφα αὐτὰ εὐρίσκονται στὸ πρῶτο Κατάστιχο τῆς Ἐπισκοπῆς Μεσσηνίας (Βιβλίο Πρωτοκόλλου) ἔτους 1834, καθὼς καὶ στὴν ἀλληλογραφία τοῦ Ίωσήφ ἀπὸ τὸ ἔτος 1834 ἕως τὸ 1843. Ἀνήκουν στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. Ἡ στάση τοῦ Ίωσήφ ἔναντι τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ παρατεθειμένα ἔγγραφα του, ἦταν στάση ὀρθοδόξου Ἐπισκόπου πρὸς μοναχοὺς, χωρὶς ἀκρότητες μετὰ διάκριση καὶ μέτρο.

***

Μὲ τὴν παρουσίαση ἐγγράφων τοῦ Ίωσήφ Ἐπισκόπου Μεσσηνίας 1833 -1844 (τοῦ ἀπὸ Ἀνδρούσης 1806-1833) πρώτου Μινίστρου τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Δικαίου μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἐπιχειρεῖται προσπάθεια γιὰ τὴν κατανόηση τῆς πολυσχιδοῦς προσωπικότητάς του καὶ τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Ίωσήφ ἔζησε κατὰ τὰ ἔτη 1770- 1844.

Ὁ Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας Ἰωσήφ ὑπῆρξε μεγάλη προσωπικότητα τῆς προεπαναστατικῆς, τῆς ἐπαναστατικῆς καὶ τῆς μεταεπαναστατικῆς Ἑλλάδος. Τόσο ἀπὸ τὴν ἱστορική ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰωσήφ, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν μελέτη πολλῶν χειρογράφων του διαπιστώνεται ὅτι ὁ Ἰωσήφ:

- συνδύαζε ἄριστα τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση, τὴν προερχομένη ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ὁρθοδοξίας, μὲ τὴν πολιτικὴ συνείδηση, τὴν προερχόμενη ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ δημοκρατία,
- συνέβαλε τὰ μέγιστα γιὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς μεγάλης Ἐπανάστασης τοῦ 1821,
- ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδος ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κυριαρχία,
- ὑπέφερε τὰ πάνδεινα στὶς φυλακὲς τῆς Τριπόλεως,
- συνετέλεσε στὴν ὀργάνωση τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ κράτους μετὰ τὸ 1821, καὶ
- ἐνδιαφέρθηκε ἰδιαιτέρως γιὰ τὴν παιδείαν τοῦ ἀπαιδευτοῦ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐπῆρξε ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ 1821 ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ, ὁ ὁποῖος ταυτοχρόνως ἀσκοῦσε ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ (κυβερνητικὰ) καθήκοντα.

Τὸν Ἰωσήφ ὀνόμασε ὁ διάδοχός του Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος Δασκαλάκης «*Πρωταθλητὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*»¹. Πρωτίστως ὅμως ὑπῆρξε Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, διάδοχος τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν μορφῶν τῆς Ὁρθοδοξίας

Ὁ Ἰωσήφ εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος στὸ πρόσωπό του οὗτοι ἐξασφαλίζεται ἡ κανονικὴ ἀποστολικὴ διαδοχὴ τῶν ἐπισκοπῶν Μεσσηνίας, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Ἀνδρούσης. Ἐπισκοπὲς ποὺ σήμερον ἀποτελοῦν τὴν Μητρόπολη Μεσσηνίας².

¹ Χρυσόστομος Δασκαλάκης, Μητροπολίτης Μεσσηνίας, *Ἰωσήφ Ἀνδρούσης*, Καλαμάτα 1961, σελ. 7.

² «*Ἡ μακρὰ καὶ θεοφιλὴς ἀρχιερατεία τοῦ Ἰωσήφ Ἀνδρούσης ἀποτελεῖ τὸν ἐνωτικὸν κρίκον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Μεσσηνίας συνδέουσα τὴν πρὸ τοῦ ἔτους 1833 περίοδον, καθ' ἣν αὐτὴ συνίστατο εἰς τρεῖς ἐπισκοπικὰς ἐπαρχίας, μετὰ τῆς μετὰ τοῦ ἐν λόγω ἔτους περιόδου, ἀποτελοῦσαν ἐνιαίαν Μητρόπολιν. Πράγματι. Οὗτος ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τοῦ 1806 μέχρι τοῦ 1833 ὡς Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης (Μεσσηνίας) καὶ ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1844 ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Μεσσηνίας. Ὑπῆρξε ὡς ἐκ τούτου ὁ κλεινὸς Ἰωσήφ κανονικὸς διάδοχος καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῶν διὰ μέσου τῶν ἀρχιερατευσάντων τόσο ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ἀνδρούσης-κατὰ κυριολεξίαν-προκατόχων αὐτοῦ, ὅσον καὶ ἐν ταῖς μετὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Μεσσηνίας ἐνωθείαις Ἐπισκοπαῖς Μεθώνης καὶ Κορώνης» Ἰωάννου Βορβίλα, *Περὶ τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ διαλαμψασῶν ἐπισκοπῶν Μεθώνης, Κορώνης καὶ Ἀνδρούσης*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 225, Σεπτέμβριος 1967, σελ. 101.*

Ἡ Ἐπισκοπή τὸ 1833 ὀνομάστηκε Μεσσηνίας³ καὶ ὁ τίτλος τοῦ Ἐπισκόπου δὲν ἦταν Ἀρχιεπίσκοπος ἀλλὰ Ἐπίσκοπος. Τὸ 1852 ἡ Ἐπισκοπή ὀνομάσθηκε *Ἐπισκοπή Μεσσηνίας*⁴ καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς *ἀρχιεπίσκοποι*⁵.

Βιογραφία γιὰ τὸν Ἰωσήφ ἔγραψε ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος τὸ 1844. Ἡ Βιογραφία αὐτὴ παρέμενε ἀνέκδοτη. Ἐξεδόθη τὸ 1890 ἀπὸ τὸν Ἀ. Πετρίδη στὸ περιοδικὸ *Ἀπόλλων* (τόμ. 6, ἀρ. 68, σελ. 1054-1060)⁶.

Στὸ παρόν ἄρθρο παρουσιάζονται μερικὰ ἀνέκδοτα χειρόγραφα τοῦ Ἰωσήφ τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέση μετὰ τὴν Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Βουλκάνου τῆς Μεσσηνίας. Τὰ χειρόγραφα αὐτὰ εὐρίσκονται στὸ πρῶτο Κατάστιχο τῆς Ἐπισκοπῆς Μεσσηνίας (Βιβλίον Πρωτοκόλλου) ἔτους 1834, καθὼς καὶ στὴν ἀλληλογραφία τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ τὸ ἔτος 1834 ἕως τὸ 1843. Ἀνήκουν στὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. Κατὰ τὴν μεταγραφὴ διατηρήθηκε ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ σύνταξη τῶν χειρογράφων κειμένων.

Τὸ πρωτόκολλο ἀλληλογραφίας, *Κατάστιχο*, τῆς Ἐπισκοπῆς Μεσσηνίας τοῦ ἔτους 1834 διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Τὸ μέγεθός του εἶναι πλάτους 21 ἑκατοστῶν καὶ ὕψους 30 ἑκατοστῶν. Εἶναι δεμένο μετὰ σχοινὶ ἀνά τεύχη σὲ τέσσερα σημεῖα καὶ κολλημένο ἐπὶ καλῆς ποιότητος χονδροῦ χάρτου τῆς ἐποχῆς.

Ὁ Ἰωσήφ ἢ κάποιος γραφεὺς αὐτοῦ χαράσσει περιθώρια ἀνά σελίδα ἐντὸς τῶν ὁποίων γράφει. Τὰ κείμενα γράφονται ἐντὸς πλαισίου 17, 5 ἑκατοστῶν μήκους καὶ ὕψους 27 ἑκατοστῶν. Τὰ ἔγγραφα ἀναγράφονται ἀκέραια στὸ κατάστιχο-καὶ ὄχι περίληψη αὐτῶν. Ὅλα τὰ κείμενα εἶναι γραμμένα ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἰωσήφ, ὅπως δείχνει ὁ γραφικὸς χαρακτήρας τῆς ὑπογραφῆς του. Ἐντὸς περιθωρίου 1,8 ἑκατοστῶν ἀριστερὰ σὲ κάθε σελίδα ἀναφέρεται ὁ ἀριθμὸς πρωτοκόλλου. Τὰ θέματα χωρίζονται μετὰξὺ των μετὰ μία ἢ δύο ὀριζόντιες γραμμές. Τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη εἶναι ἐλάχιστα καὶ προφανῶς πρόκειται γιὰ ἀβλεπτήματα.

Στὸ ἐξώφυλλο ὑπογράφει ὁ ἐπὶ τῆς διεκπεραιώσεως Γραμματεὺς τῆς Συνόδου Ἰωσήφ ὁ οἰκονόμος. Φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Στις ὑπόλοιπες σελίδες ὑπογράφει ὁ Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας Ἰωσήφ. Ὁ Ἰωσήφ Ἀνδρούσης ἤδη μετὰ

³. Θεοκλήτου Ἀ. Στράγκα Ἀρχιμανδρίτου, *Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ Πηγῶν Ἀψευδῶν 1817-1967*, τ. Α', Ἀθῆναι 1969, σελ. 72.

⁴. Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, *Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων*, Ἀθῆναι 2003, σελ. 30.

⁵. Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 43 καὶ Θεοκλήτου Ἀ. Στράγκα Ἀρχιμανδρίτου, *Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ Πηγῶν Ἀψευδῶν 1817-1967*, τ. Α', Ἀθῆναι 1969, σελ. 252.

⁶. «Τὸ σπουδαῖο αὐτὸ κείμενο τὸ χρωστοῦμε στὸν ἀείμνηστο Ἀθανάσιο Πετρίδη, Ἡπειρώτη, Σχολάρχῃ στὸ Νησί (Μεσσηνία) ποῦ ἦταν ἡ ἔδρα τοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης προεπαναστατικὰ καὶ ὡς τὸ 1844. Ἐκεῖ ζοῦσε ἀπόγονος τοῦ Κωνστ. Νικολάου μετὰ τὸ ἐπώνυμο Κωνσταντινίδης, στὸ σπίτι τοῦ ὁποίου βρῆκε ὁ Πετρίδης τὴ Βιογραφία τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλὰ ὅπως σημειώνει ὁ ἴδιος, δὲν βρῆκε κανένα ἄλλο ἔγγραφο ἀπὸ τὸ προσωπικὸ του ἀρχεῖο» Βασίλης Παναγιωτόπουλος, *Ἰωσήφ Ἀνδρούσης: Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς ἐν Τριπόλει ἐγκαθιέρξεως αὐτοῦ καὶ ἄλλων ἀρχιερέων καὶ προυχόντων τῆς Πελοποννήσου, Μεσσηνιακὰ Χρονικὰ, Ἐτήσια Περιοδικὴ Ἔκδοση, 2000-2002*, σελ. 93-94.

Βασιλικό Διάταγμα τής 21ης Νοεμβρίου 1833 διορίσθηκε Ἐπίσκοπος Μεσσήνης. Ἡ Ἐπισκοπή Μεσσήνης ὀνομάσθηκε μὲ τὸ Βασιλικό Διάταγμα τής 21ης Νοεμβρίου 1833⁷ καὶ ἔτσι ἔπαψε νὰ ὑπάρχει ἡ Ἐπισκοπή Ἀνδρούσης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πλέον τμῆμα τῆς Ἐπισκοπῆς Μεσσήνης. Τὸ κατάστιχο ἐδόθη στὸν Ἐπίσκοπο Μεσσήνης Ἰωσήφ στὶς 16 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1834 στὸ Ναύπλιο. Ἀπὸ τὶς 26 Φεβρουαρίου 1834 ἀποστέλλονται, ἀπὸ τὸ Νησί (Μεσσήνη), ἔδρα τῆς Ἐπισκοπῆς Μεσσήνης. Ἐνῶ στὴν πρώτη σελίδα ἀναγράφεται ὅτι τὸ κατάστιχο περιέχει 396 σελίδες, διασώζονται οἱ 79. Ἡ μελάνη γραφῆς εἶναι μαύρη.

Οἱ ἐπιστολές, οἱ ὁποῖες παρουσιάζονται, ἀπευθύνονται ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ στὸν Ἡγούμενο καὶ στὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βουλκάνου καὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸ ἔτος 1834 ἕως τὸ ἔτος 1843.

Ἡ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Βουλκάνου ἰδρύθηκε στὶς ἀρχές τοῦ Ἡ' αἰῶνος ἐπὶ Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου ἀπὸ μοναχούς, οἱ ὁποῖοι κατεδιώκοντο ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους⁸, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἰθώμη πάνω στὰ ἐρείπια ἀρχαίου εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ ἐπ' ὄνοματι τοῦ *Διὸς τοῦ Ἰθωμάτα*, ἃν καὶ σίγουρες μαρτυρίες γιὰ τὴν Μονὴ ὑπάρχουν ἀπὸ τὸν 15ο αἰῶνα⁹. Τιμᾶται ἐπ' ὄνοματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς Μονῆς ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου¹⁰. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἰθώμη οἱ μοναχοὶ παρέμειναν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 12' αἰῶνος¹¹. Ἡ νέα Μονὴ μετεφέρθη ἀνατολικά τοῦ ὄρους Ἰθώμη, ὅπου καὶ βρίσκεται σὲ λειτουργία μέχρι σήμερα. Τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἰωσήφ ἔγιναν μεγάλα οἰκοδομικὰ ἔργα. Τὸ 1838 ἐκτίσθηκαν κελιά γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς Ξενῶν. Τὸ 1842 ἐκτίσθηκαν καὶ ἄλλα κελιά¹².

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Μονὴ ἦταν τόπος συγκεντρώσεως ἀρματωλῶν καὶ κλεφτῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἦταν τόπος προετοιμασίας τῶν Ἀγωνιστῶν¹³. Πολλοὶ μοναχοὶ τῆς ὑπῆρξαν Ἀγωνιστὲς τοῦ 1821¹⁴ καὶ πολλὰ προσέφερε ἡ Μονὴ σὲ εἶδη καὶ χρήμα γιὰ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Τούρκων¹⁵. Ἐπίσης ἀνέπτυξε ἀξιόλογο

⁷ Θεοκλήτου Ἀ. Στράγκα Ἀρχιμανδρίτου, *Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ Πηγῶν Ἀψευδῶν 1817-1967*, τ. Α', Ἀθῆναι 1969, σελ. 71.

⁸ Δ. Βαγιακάκου-Γ. Ἀναπλιώτη, *Ἡ ἐν Ἰθώμη Μονὴ τοῦ Βουλκάνου*, Ἀθῆναι 1965, σελ. 3.

⁹ Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερά Μονὴ τοῦ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 452, Σεπτέμβριος 1988, σελ. 118.

¹⁰ Ἐνθ' ἄνωτ., τεύχ. 452, Σεπτέμβριος 1988, σελ. 119 καὶ Γιάννη Ἀναπλιώτη, Βουλκάνο, τὸ Ἱστορικὸ Μοναστήρι τῆς Μεσσηνίας, *Ἀνάπτυπον ἐκ τῆς «Πελοποννησιακῆς Πρωτοχρονιάς 1959»*, σελ. 178.

¹¹ Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερά Μονὴ τοῦ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 452, Σεπτέμβριος 1988, σελ. 122.

¹² Ἐνθ' ἄνωτ., τεύχ. 452, Σεπτέμβριος 1988, σελ. 122.

¹³ Ἐνθ' ἄνωτ., τεύχ. 453, Ὀκτώβριος 1988, σελ. 136.

¹⁴ Ἐνθ' ἄνωτ., τεύχ. 453, Ὀκτώβριος 1988, σελ. 136-137.

¹⁵ Ἐνθ' ἄνωτ. καὶ Γιάννη Ἀναπλιώτη, Βουλκάνο, τὸ Ἱστορικὸ Μοναστήρι τῆς Μεσσηνίας, *Ἀνάπτυπον ἐκ τῆς «Πελοποννησιακῆς Πρωτοχρονιάς 1959»*, σελ. 183.

κοινωνική δράση. Τò 1838 κτίσθηκε ειδική πτέρυγα με τò òνομα “Ξενοδοχεῖον διὰ τούς τυχόντας διαβάτας και διὰ τούς ξένους”¹⁶.

Ἡ Μονή κατὰ τὰ ἔτη 1839 και 1840 υπέστη ληστρικές ἐπιδρομές¹⁷, καθὼς και πολλές καταπατήσεις¹⁸.

Ἀπέκτησε πολλά κτήματα, ἐλαιῶνες, ἀμπελῶνες, συκεῶνες και εἶχε ἀλευρόμυλους και ἐλαιοτριβεῖα στήν Καλαμάτα και σέ πολλές περιοχές τῆς Μεσσηνίας¹⁹. Τούς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως και μετὰ κατεῖχε μεγάλη περιουσία²⁰. Στò *Κειμηλιοαρχεῖον* τῆς Μονῆς εὐρίσκονται πολλοὶ κώδικες χειρογράφων²¹. Κατέχει ἅγια λείψανα, καθὼς ἐπίσης και πολλά ἐκκλησιαστικά κειμήλια²². Ἡ Μονή ἔχει πολλά Μετόχια στήν Μεσσηνία²³. Τò ἔτος 1892 εἶχε Μετόχι και στήν Σμύρνη, τò òνομαζόμενον *Μετόχιον τοῦ Φασουλαῖ*, τò ὁποῖο παρεχωρήθη στήν Ἑλληνική Κοινότητα τῆς Σμύρνης γιὰ τὴν δημιουργία Σχολείου²⁴. «*Ἀξιόλογος εἶναι ἡ ἐθνική δράσις τῆς Μονῆς και μάλιστα κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821. Κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον οἱ Πατέρες τῆς Μονῆς συμπαρεστάθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Κλεφτοαρματολῶν... Ἡ Μονή προσέφερε διὰ τὸν Ἀγῶνα ἀρκετὰς χιλιάδας γροσίων*»²⁵. Τò 1822 ἐπίσης προσέφερε ἱερὰ σκευὴ γιὰ τὸν Ἀγῶνα ἀξίας 3.600 γροσίων²⁶. Τò 1823 δόθηκαν στὸν Ἐπαρχο Πάγκαλον εἶδη ἀξίας 2.250 γροσίων²⁷. Στὶς 26 Μαΐου 1823 ἔδωσε ἡ Μονή στήν Πελοποννησιακὴ Γερουσία 8.000 γρόσια²⁸.

Στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους υπάρχουν πολλά ἔγγραφα τῆς Μονῆς Βουλκάνου τῆς περιόδου 1834-1854, καθὼς ἐπίσης και στò Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου και στò Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας²⁹.

¹⁶ Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεῦχ. 453, Ὀκτώβριος 1988, σελ. 137.

¹⁷ Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 139.

¹⁸ Χρυσοστόμου Θέμελη, *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου και οἱ Μαυροματαῖοι*, ΔΙΔΑΧΗ, τεῦχ. 278, Ἰούνιος 1972, σελ. 81.

¹⁹ Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεῦχ. 454, Νοέμβριος 1988, σελ. 151-153.

²⁰ Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 153-156.

²¹ Ἐνθ' ἄνωτ., τεῦχ. 455, Δεκέμβριος 1988, σελ. 170-171.

²² Ἐνθ' ἄνωτ., τεῦχ. 456, Ἰανουάριος 1989, σελ. 8-11.

²³ Ἐνθ' ἄνωτ., τεῦχ. 459, Ἀπρίλιος 1989, σελ. 56 και ἐξῆς.

²⁴ Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, *Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας διὰ μέσου τῶν αἰῶνων*, Καλαμάτα 2003, σελ. 161-162 και Δικαίου Βαγιακάκου, *Ἡ ἐν Ἰθώμῃ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου και τὸ ἐν Σμύρνη Μετόχιον αὐτῆς*, Ἀθῆναι 1955.

²⁵ Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, *Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας διὰ μέσου τῶν αἰῶνων*, Καλαμάτα 2003, σελ. 163.

²⁶ Δικαίου Βαγιακάκου, *Ἡ ἐν Ἰθώμῃ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου και τὸ ἐν Σμύρνη Μετόχιον αὐτῆς*, Ἀθῆναι 1955, σελ. 12.

²⁷ Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 13.

²⁸ Ἐνθ' ἄνωτ.

²⁹ Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, *Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας διὰ μέσου τῶν αἰῶνων*, Καλαμάτα 2003, σελ. 174.

Σημαντική υπήρξε ή συμβολή τῆς Μονῆς Βουλκάνου στήν κοινωνία τῆς Μεσσηνίας. Ἡ Μονή ἐνίσχυσε φτωχοῦς, ἴδρυσε καί συντήρησε ἱερατικές Σχολές καί Δημοτικά Σχολεῖα³⁰.

Ὡς Μινίστρος τῆς Θρησκείας ὁ Ἰωσήφ δέν ἔπαψε νά ἐνδιαφέρεται γιά τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ὅταν προέκυψε κάποιο πρόβλημα μεταξύ τοῦ μοναχοῦ Γαβριήλ καί ἄλλων Πατέρων τῆς Μονῆς, ἀπέστειλε τὸν στρατηγὸ Νικολάκη Γιατράκο νά διευθετήσῃ τὸ ζήτημα³¹.

Ἡ στάση τοῦ Ἰωσήφ ἔναντι τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ παρατεθειμένα ἔγγραφα του, ἦταν στάση ὀρθοδόξου Ἐπισκόπου πρὸς μοναχοῦς, χωρὶς ἀκρότητες μὲ διάκριση καί μέτρο. Ἀκολούθως παρουσιάζονται καί σχολιάζονται μερικὰ χειρόγραφα τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα σήμερα στὸ Ἱστορικό Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας.

Τὰ χειρόγραφα αὐτὰ ἀφοροῦν:

- στήν ἐκλογή τοῦ ἡγουμένου Ἰγνατίου κατὰ τὸ ἔτος 1834 (τὸ πρῶτον) καί κατὰ τὸ ἔτος 1840 (τὸ δεύτερον) καί στήν ἐκλογή τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ κατὰ τὸ ἔτος 1843.
- στήν ὑπαρξη λειψάνων στήν Μονῆς Βουλκάνου καί στήν διάθεση αὐτῶν γιά ἐγκαινισμὸ ἱερῶν ναῶν στήν Μεσσηνία καί γιά τὴν τέλεση Ἁγιασμοῦ, προκειμένου νά ἀποτραποῦν καταστροφές ἀπὸ ἔντομα στὶς καλλιέργειες τῶν κατοίκων τῆς Μεσσηνίας,
- στήν ἄρνηση τοῦ Ἰωσήφ νά ἐκποιήσουν γῆ τῆς Μονῆς οἱ Πατέρες της,
- στήν καταγραφή τοῦ εἰσοδήματος τῆς Μονῆς κατὰ τὸ ἔτος 1834,
- στήν συνδρομὴ τῆς Μονῆς πρὸς τὴν Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία,
- στήν ἐντολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προκειμένου νά μὴν δέχεται ἡ Μονὴ ὄσους καταφεύγουν στὰ μοναστήρια γιά νά ἀποφύγουν τὴν στράτευση (νεοσυλλεξία),
- στήν κοινοποίηση στὴ Μονὴ τῆς καθαιρέσεως ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Θεόφιλου Καΐρη. Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν Μητροπολίτη Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον γιά τὴν εὐγενικὴ διάθεση ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας τῶν χειρογράφων τοῦ Ἰωσήφ Μεσσήνης

Μετεγγραφή καί Σχολιασμὸς τῶν χειρογράφων

³⁰. Βασιλείου Σταυρόπουλου, στὸ λῆμ.: «*Ἰθώμης Σχολεῖα*» ἐν *Μεσσηνιακὰ 1968 Β'* Ἔκδοση Ἀθῆνα, 1998, σελ. 270 καί τοῦ ἰδίου, *Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βουλκάνου-Συμβολὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς σὲ ἔργα κοινωνικῆς προνοίας, ΔΙΔΑΧΗ*, τεύχ. 355, Ἰούνιος 1979, σελ. 90.

³¹.

«*Γενναιότατε καπετὰν Νικολάκη Γιατράκο*

Μετὰ τὴν ἐρώτησιν (περὶ) τῆς ὑγείας σας, σᾶς δηλοποιῶ ὅτι ὁ ἱερομόναχος Γαβριήλ Βουλκανιώτης ἦλθεν ἐναυῦθα προσκλαιόμενος κατὰ τῶν Πατέρων τοῦ Μοναστηρίου ὅτι τοῦ ἐσταβάρησαν 700 γρόσια. Ὅθεν ἐπειδὴ δι' αὐτὰ σήμερον ἔγραψα εἰς τὸν ἡγουμένον καί λοιποὺς πατέρας, ἡ γενναιότης σου νά ἔχῃς τὴν εὐχὴν (μου) μὴν ἐνοχλήσης τὴν πανοσιότητά του εἰς τὸ παραμικρόν.

Τῆ 4 Μαΐου 1822 ἐν Κορίνθῳ». Μίμη Φερέτου, Εἰδήσεις-Σχόλια-Πληροφορίες γιά τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μεσσηνίας, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 338, Δεκέμβριος 1977, σελ. 171.

Ἔγγραφο 1

άρ:40

Βασίλει(ον) τῆς Ἑλλάδος)
ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν μεσσηνίας ἐπίσκοπος
πρὸς τὸν πανοσιώτατον καθηγούμενον τῆς ἱερᾶς μονῆς
τοῦ Βουλκάνου κύριον ἰγνάτιον

ἐπειδὴ παρέδραμε καιρὸς οὐκ ὀλίγος, καὶ δὲν ἐβλήθησαν εἰς πρᾶξιν ὅσα ἡ ἱερὰ σύνοδος κατὰ τὰ βασιλ(ικὰ) διατάγματα περὶ τῶν μοναχῶν τῶν ἱερῶν κοινοβίων διέταξα διὰ τοῦτο ἅμα λάβης τὴν παροῦσαν, συμπαραλαβὼν τοὺς τε προηγουμένους καὶ λοιποὺς ἱερομονάχους, θέλω ἔλθης εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, διὰ νὰ λάβητε τὰς ὁδηγίας.

ὁ ἐπίσκοπος μεσσηνίας Ἰωσήφ

τῇ 26 μαρτίου

1834 ἐν νησίῳ

Τὸ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 40/26 Μαρτίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστήχου ἀποστέλλει ὁ Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας Ἰωσήφ στὸν ἡγούμενο τῆς Μονῆς Βουλκάνου Ἰγνάτιο. «*Ἰγνάτιος Κουσταλούπης. Ἐγεννήθη εἰς Θουρίαν (Φρουτζάλα) Καλαμάτας κατὰ τὸ ἔτος 1781. Κατὰ κόσμον ἐκαλεῖτο Ἰωάννης*». *Εἰς τὴν Μονὴν Βουλκάνου προσῆλθεν τὸ ἔτος 1799 ὡς Δόκιμος. Μοναχὸς ἐκάρη τὸ ἔτος 1823. Ἀργότερον ἐγένετο Ἱερεύς. Διετέλεσεν ἐπὶ ἔτη ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς Βουλκάνου εἰς τὸ παρὰ τὴν Θουρίαν Μετόχιον αὐτῆς "Γαρδίκι". Ἠγούμενος ἐχρημάτισεν δὶς, ἦτοι: α) ἀπὸ 1835 ἕως 1836 καὶ β) ἀπὸ 1840 ἕως 1844. Ἐπὶ ἡγουμενείας του ἐκτίσθησαν πολλὰ κελιά εἰς τὴν δυτικὴν πτέρυγαν τῆς Μονῆς (1842) ὡς μαρτυρεῖ σχετικῶς ἐπιγραφὴ ἐντοιχισμένη εἰς αὐτήν. Ἀπεβίωσε εἰς τὴν Μονὴν κατὰ τὸ ἔτος 1858», ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἰ. Βορβίλας³² ἀναφέρεται σὲ καταγραφή τοῦ Ἰ. Βορβίλα. Προφανῶς ὁ Ἰ. Βορβίλας ἀγνοεῖ τὸ ἀνωτέρω χειρόγραφο καὶ ὀρίζει ὡς πρῶτο ἔτος ἡγουμενείας τοῦ Ἰγνατίου Κουσταλούπη τὸ 1835. Ὅμως στὸ παρὸν χειρόγραφο ὀνομάζεται ἡγούμενος ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν 26η Μαρτίου τοῦ 1834. Ἐπίσης, ὁ Ἰ. Βορβίλας ἀναφέρει, γιὰ τὸν προκάτοχο τοῦ Ἰγνατίου τὸν Γαβριήλ Σταθόπουλο, ὅτι ἡγουμένευσεν ἀπὸ τὸ 1831-1835³³. Ὅμως συμφώνως μὲ τὸ παρὸν ἔγγραφο ἡ ἀ' ἡγουμενεία του τελειώνει τὸ 1834.*

³² Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 457, Φεβρουάριος 1989, σελ. 28 καὶ τοῦ ἰδίου, *Ἠγούμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου «Βουλκάνου»*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 387, Μάϊος 1982, σελ. 70.

³³ «Ἠγούμενος ἐχρημάτισεν δὶς, ἦτοι: α) ἀπὸ 1831 ἕως 1835 καὶ β) ἀπὸ 1837 ἕως 1840» Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 457, Φεβρουάριος 1989, σελ. 28 καὶ τοῦ ἰδίου, *Ἠγούμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου «Βουλκάνου»*, ΔΙΔΑΧΗ, τεύχ. 387, Μάϊος 1982, σελ. 70.

Με τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ὁ Ἰωσήφ καλεῖ τὸν ἡγούμενο Ἰγνάτιο, τοὺς προηγουμένους³⁴ καὶ τοὺς ἱερομονάχους τῆς Μονῆς νὰ προσέλθουν στὸ Ἐπισκοπεῖο, προκειμένου νὰ λάβουν ὁδηγίες, διότι δὲν ἐφήρμοσαν τὰ ὅσα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ ἡ Βασιλεία ἐπρόσταξαν περὶ τῶν μοναχῶν.

Οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς τοῦ Βουλκάνου προφανῶς δὲν ἐφαρμόζουν τὶς ἐντολές τῆς ὑποταγμένης στὸν Ὁθωνα καὶ στὴν Ἀντιβασιλεία Ἱερᾶς Συνόδου. Πρόκειται γιὰ διαταγές μὲ τὶς ὁποῖες διελύοντο πολλές Μονές τοῦ Βασιλείου, ἐνῶ τὰ διατηρητέα μοναστήρια ἔπρεπε νὰ ἀπόδιδουν φόρο ἐκ τῆς περιουσίας των στοὺς Νομάρχες³⁵. Ἡ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου δὲν συμπεριλαμβανέτο στὶς ὑπὸ διάλυσιν Μονές, ὅμως τὰ διατάγματα αὐτὰ περιεῖχαν καὶ γενικότερες περὶ μοναχῶν διατάξεις, τὶς ὁποῖες δὲν ἐφάρμοζαν οἱ μοναχοὶ τοῦ Βουλκάνου.

Ἔγγραφο 2

ἀρ: 49:-

Βασίλ(ειον) τῆς Ἑλλάδος

πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ Βασιλείου

ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν μεσ(σήνης) ἐπίσκ(οπος)

ἐνδημῶν εἰς ναύπλιον, ἔλαβον τὴν ὑπ' ἀρ. 366 ἐγκύκλιον συνοδικὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς διαταττόμην ἵνα καταγράψω καὶ περιγράψω μετὰ ἀπροσωληψίας εὐσυνειδήτως τοὺς ἡγούμενους τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν μου ὑπαγομένων μοναστηρίων, κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ἀξιοσύνην καὶ λοιπὰ τὸ μοναστήριον τοῦ Βουλκάνου ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν μου· αὐτὸ περιέχει πλείονας τῶν ἑξ μοναχῶν. ἡγούμεναι ἐν αὐτῷ ὁ ἐν ἱερομονάχοις ἰγνάτιος, ἐκ πατρίδος φουρτζάλα, χωρίου τῶν καλαμῶν. ἔχει ἡλικίαν 55 ἐτῶν ἐκ πρώτης αὐτοῦ ἡλικίας εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον εἶναι χρηστοθήτης, τίμιος, σεμνός, σώφρων ἄγευστος μὲν παιδείας. τῶν κοινῶν διὰ γραμμάτων ἔμπειρος ἰκανός καὶ ἄξιός εἰς τὰ τῆς ἐπιστασίας του. ἔνεκα τούτου ἐρωτηθέντες οἱ τε ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ ἀπεκρίθησαν εὐλικρινῶς ὅτι ἔχουσιν εὐχαρίστησιν νὰ μείνῃ οὗτος καὶ αὐτῶν ἡγούμενος ὅθεν κατὰ τὴν τῶν μοναχῶν ὀλόψυχον εὐαρέστησιν, καὶ γνωρίζων κἀγὼ τὸν ἀν(θρωπ)ον ἄξιον τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος, καὶ τῆς σπουδαίας ἐπιστασίας, προτείνω αὐτὸν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ εἰς τὸ ἡγουμενικὸν ἀξίωμα ὑπ' οὐδενὸς δελεαζόμενος καὶ ὑποκινούμενος.

³⁴. Πρόκειται γιὰ τοὺς ἐν ζωῇ στίς 26 Μαρτίου 1834 προηγουμένους, ἦτοι: α) τὸν Χρῦσανθον Τσελίκια (Ἔτη ἡγουμενείας του: 1828-1831. Ἀπεβίωσε τὸ 1855) καὶ β) Γαβριὴλ Σταθόπουλο (Ἔτη ἡγουμενείας του: 1831-1835 καὶ 1837- 1840. Ἀπεβίωσε τὸ 1852) ἐν Ἰωάννου Βορβίλια, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου, ΔΙΔΑΧΗ*, τεύχ. 457, Φεβρουάριος 1989, σελ. 27-28 καὶ τοῦ ἰδίου, *Ἠγούμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου «Βουλκάνου», ΔΙΔΑΧΗ*, τεύχ. 386, Μάιος 1982, σελ. 57 καὶ τεύχ. 387, Μάιος 1982, σελ. 70.

³⁵. Θεοκλήτου Α. Στράγκα Ἀρχιμανδρίτου, *Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ Πηγῶν Ἀψευδῶν 1817-1967*, τ. Α', Ἀθῆναι 1969, σελ. 75.

τῆ 10 ἀπριλλίου

1834 ἐν νησίῳ

ὁ ἐπίσκοπος)

μεσ(σῆνης) Ἰωσήφ

Τὸ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 49/10 Ἀπριλλίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστίχου εἶναι ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσηνίας Ἰωσήφ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὴν ἐπιστολή του αὐτὴ ὁ Ἰωσήφ προτείνει τὴν παραμονὴ τοῦ Ἰγνατίου ὡς ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἰγνάτιο Κουσταλούπη συμφώνως καὶ μὲ τὸ ἀριθμ. πρωτ. 40/26 Μαρτίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστίχου. Στὴν ἐπιστολή αὐτὴ ὁ Ἰωσήφ περιγράφει τὰ χαρίσματα τοῦ Ἰγνατίου, τὶς γραμματικές του γνώσεις καὶ τὴν ἐμπειρία του. Οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Βουλκάνου τὸ ἔτος 1834 στὶς 10 Ἀπριλλίου ἦταν περισσότεροι ἀπὸ ἕξι. Ὁ Ἰωσήφ δὲν ἀναφέρει ὅτι ἔγιναν ἐκλογές γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ ἡγουμένου Ἰγνατίου, ἀναφέρει ὅμως ὅτι ἐρωτήθηκαν οἱ μοναχοὶ καὶ ἐδήλωσαν μὲ εὐχαρίστηση ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ παραμείνει ἡγούμενος ὁ Ἰγνάτιος.

Στὴν ἐπιστολή ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἰγνάτιος ἔχει καὶ ἄλλο ἓνα προσόν πέραν τῆς χρηστοθήειάς του καὶ τῆς σωφροσύνης του. Εἶναι «ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος». Δηλαδή πιστὸς ὑπήκοος τοῦ βασιλέως. Θέλοντας προφανῶς ἢ ὑποταγμένη στὴν βασιλικὴ ἐξουσία Ἱερὰ Σύνοδος νὰ ἐλέγχει πλήρως τὰ μοναστήρια τοῦ βασιλείου διέταξε τοὺς Ἐπισκόπους νὰ προτείνουν ὑποταγμένους στὸν βασιλέα ἡγουμένους. Ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰγνάτιος ἔχει ἡλικία 55 ἐτῶν, ἄρα ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1789, ἀφοῦ τὸ 1834 ἦταν 55 ἐτῶν. Ὁ Ἰ. Βορβίλας ἀναγράφει ὅτι ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1781³⁶.

Ἔγγραφο 3

ἀρ: 66:-

ὁ ἐπί(σκοπος) με(σῆνης)

πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βουλκάνου

κύριον ἰγνάτιον

ἡ Ἱερὰ σύνοδος τοῦ βασιλείου κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 40 ἀναφορὰν τῆς ἐπισκοπῆς ἐνέκρινε τὴν πρότασιν αὐτῆς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 885 συνοδικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, τὴν πανοσιότητά σου, καὶ ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς ταύτης μονῆς. ὅθεν ἡγουμενεύων μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ περιθάλπων τοὺς ὑπ' αὐτὴν μοναχοὺς μὲ ὅλα τὰ καθήκοντα ἀπροσκοπτως καὶ ἀσκανδαλίστως, καὶ ἄξιος ἀναφανεὶς τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὸν ὑψ(ηλὸν) θρόνον, καὶ

---

³⁶. Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου, ΔΙΔΑΧΗ*, τεῦχ. 457, Φεβρουάριος 1984, σελ. 28 καὶ τοῦ ἰδίου, *Ἡγούμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου «Βουλκάνου», ΔΙΔΑΧΗ*, τεῦχ. 387, Μάιος 1982, σελ. 70.

εὐδόκιμος εἰς τὴν σύνοδον, καὶ εἰς βελτίωσιν τῆς ἱερᾶς μονῆς, θέλει ἀπολαύσης τὴν εὐνοίαν τῆς κυβερνήσεως. τὸ ἐπισκοπεῖον σπεύδει ἀναγγεῖλαί σοι τὴν ἀποκατάστασιν ταύτην.

τῆ 17 ἀπριλλίου

1834 ἐν νησίῳ

ὁ ἐπί(σκοπος)

μεσ(σήνης) Ἰω(σήφ)

Τὸ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 66/17 Ἀπριλλίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστίχου εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσηνίας Ἰωσήφ πρὸς τὸν ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου, Ἰγνάτιο. Μὲ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρει στὸν Ἰγνάτιο, ὅτι κατόπιν προτάσεως δικῆς του, ὅπως ἀναγράφει καὶ στὸ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 49/10 Ἀπριλλίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστίχου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐνέκρινε τὸν Ἰγνάτιο ὡς ἡγούμενο τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ὁ Ἰωσήφ συμβουλεύει τὸν Ἰγνάτιο νὰ ἡγουμενεύει μὲ προσοχή, νὰ φροντίζει τοὺς μοναχοὺς καὶ νὰ εἶναι πιστὸς στὸν βασιλικὸ θρόνο, στὴν Σύνοδο, προκειμένου νὰ κερδίσει τὴν εὐνοία τῆς κυβερνήσεως.

Ἔγγραφο 4

ἀρ: 91:-

πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον

ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 808 ἐγκύκλιος τῆς ἱερᾶς συνόδου, δι' ἧς προσκαλοῦνται οἱ τοῦ βασιλείου ἐπίσκοποι, ἵνα μετακαλέσαντες τοὺς ἡγουμένους τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων, διευθύνωσι κατάλογον, τῶν ἀρχείων καὶ μεμαρτυρουμένων ἀγίων λειψάνων. ὅθεν προσεκλήθη ὁ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ βουλκάνου, καὶ μετεκόμισεν εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον πέντε κιβώτια ἀργυρᾶ ἀγίων λειψάνων τῶν ὁποίων ἀκριβῶς θεωρηθέντων καὶ καταγραφθέντων, ἐπισυνάπτεται κατάλογος ἀκριβῆς. πάντα εἰσὶ τεμάχια περιηργυρωμένα ἀλλ' οὔτε ἔγγραφα μαρτυρικὰ οὔτε χρυσόβουλα ἔχουσι οὔτε τὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ εὐρισκόμενα χρυσόβουλα σιγιλιώδη γράμματα διαλαμβάνουσι περὶ τούτων. ἀλλ' οὔτε ἄλλο ὅ,τιδὴποτε παρρησιάζεται διὰ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος. οἱ πατέρες λέγουσι ὅτι ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων εὐρίσκονται αὐτὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ. ἐκτὸς μέρος τῆς τιμίας κάρας τοῦ λογίου Διονυσίου τοῦ ἀρεοπαγίτου, ὁποῦ ἡγόρασαν παρά τινος προηγουμένου τῆς κατὰ στεμνίτζαν ἱερᾶς μονῆς τοῦ προδρόμου συμεῶν λεγομένου. οὐδεμία τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης ἔχει ἱερὰ λείψανα.

τῆ 29 ἀπριλλίου

1834 ἐν νησίῳ

ὁ ἐπί(σκοπος)

μεσ(σήνης) Ἰω(σήφ)

Τò με ἀριθμ. πρωτ. 91/29 Ἀπριλίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστίχου, ἀποτελεῖ ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσηνίας Ἰωσήφ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶχε ἀποστείλει ἐγκύκλιο πρὸς ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ βασιλείου, προκειμένου νὰ καταρτιστοῦν κατάλογοι τῶν ἀρχείων καὶ τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν διατηρουμένων Ἱερῶν Μονῶν. Ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρει στὴν Σύνοδο ὅτι γιὰ τὸ γεγονός αὐτὸ προσεκλήθη στὸ Ἐπισκοπεῖο ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου. Ἡγούμενος στὶς 29 Ἀπριλίου 1834 ἦταν ὁ Ἰγνάτιος Κουσταλούπης, ὅπως ἀναγράφεται καὶ στὸ με ἀριθμ. πρωτ. 66/17 Ἀπριλίου 1834 σχετικὸ ἔγγραφο τοῦ καταστίχου. Ὁ Ἰγνάτιος ἔφερε στὸ Ἐπισκοπεῖο πέντε ἀργυρᾶ κιβώτια ἀγίων λειψάνων. Τὰ λείψανα αὐτὰ κατεγράφησαν καὶ συνετάχθη κατάλογος, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ ἀποστέλλονταν στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρει ὅτι τὰ λείψανα αὐτὰ δὲν ἔχουν βεβαιωτικὰ ἔγγραφα περὶ τῆς προελεύσεώς των, τὰ λεγόμενα *μαρτυρικά*. Ἐπίσης, τὰ *χρυσόβουλα* που υπάρχουν στὴν Μονὴ δὲν ἀναγράφουν γιὰ τὴν προέλευση αὐτῶν τῶν λειψάνων. Κανένα ἔγγραφο δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ βεβαιώνει τὴν γνησιότητα αὐτῶν. Μοναδικὴ πηγὴ εἶναι οἱ Πατέρες τῆς Μονῆς, οἱ ὁποῖοι βεβαιώνουν ὅτι ἀπὸ πολλοὺς χρόνους πρὶν ὑπάρχουν τὰ λείψανα αὐτὰ. Ὑπάρχει βέβαια τμῆμα τῆς τιμίας κάρας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Τὸ τμῆμα αὐτὸ εἶχε ἀγοραστεῖ ἀπὸ κάποιον Συμεὼν προηγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Στεμνίτσας³⁷. Στὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρει ὅτι «*Οὐδέμια τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης ἔχει ἱερὰ λείψανα*». Οἱ ἀναφορὲς αὐτές τοῦ Ἰωσήφ γιὰ τὴν ὕπαρξη λειψάνων, ἂν δὲν πρόκειται γιὰ λάθος, εἶναι προφανῶς ἐσκεμμένες γιὰ λόγους ποὺ ὁ ἴδιος ἤθελε. Ἴσως ὁ Ἰωσήφ νὰ ἤθελε νὰ ἀποκρύψει ἀπὸ τοὺς Βαυαροὺς τὴν ὕπαρξη ἱερῶν λειψάνων. Εἶναι ἀδύνατον στὴν ἱστορικὴ Ἐπισκοπὴ τῆς Μεσσηνίας νὰ μὴν ὑπῆρχαν ἱερὰ λείψανα. Τοῦτο ἔχει ἀποδειχθεῖ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα. Ὑπάρχουν ἀκόμα σήμερα καὶ βεβαίως ὑπῆρχαν τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰωσήφ ἱερὰ λείψανα στὴν Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου, στὴ Μονὴ Καλογραιῶν Καλαμάτας, στὴ Μονὴ Βελανιδιάς, στὸν ἐνοριακὸ ναὸ Ἁγίου Νικολάου Καλαμάτας, στὸν ἐνοριακὸ ναὸ Ἁγίων Θεοδώρων Ἀρφαρῶν κ.ἄ.³⁸

Ἔγγραφο 5

ἀρ: 95:-

πρὸς τὸν καθηγούμενον τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ βουλκάνου

³⁷. Θωμᾶ Προβατάκη, *Βυζαντινὰ καὶ Μεταβυζαντινὰ κειμήλια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας*, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 156-160.

³⁸. Χρυσοστόμου Θέμελη, *Μητροπολίτου Μεσσηνίας, Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων*, Ἀθήναι 2003 καὶ Θωμᾶ Προβατάκη, *Βυζαντινὰ καὶ Μεταβυζαντινὰ κειμήλια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας*, Θεσσαλονίκη 1976 καὶ Κωνσταντίνου Καλοκύρη, *Βυζαντιναὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας*, Θεσσαλονίκη 1973.

ἐπειδὴ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων κάτω γαιῶδουροχώρι, μπισπάρδι, καὶ βραχάταγα, ἔχουσιν ἀνάγκην ἵνα διὰ ἀγίων λειψάνων, ψάλλωσιν ἀγιασμόν εἰς τοὺς ἀμπελῶνας των, πρὸς καταστροφὴν, τῶν σκανθάρων, διὰ τοῦτο προσκαλεῖσαι πανοσιώτατε κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 388 ἄδειαν τοῦ ἐπαρχείου μεσσήνης, νὰ ἀποστείλῃς μεθ' ἑνὸς κουτίου ἀγίων λειψάνων τὸν ἱερομόναχον κ(ύριον) Γαβριήλ, νὰ ἐκτελέσῃ τὴν αἴτησιν τῶν χ(ριστιαν)ῶν. ἡ διαμονὴ του εἰς τὰ χωρία ταῦτα δὲν συγχωρεῖται περισσότερο τῶν δύο ἡμερῶν.

τῆ 29 ἀπριλ(λίου)

ὁ ἐπίσκοπος)

1834 ἐν νησίῳ

μεσσήνης Ἰωσήφ

Τό μέ ἀριθμ. πρωτ. 95/29 Ἀπριλίου 1834 ἔγγραφο τοῦ καταστίχου ἀποτελεῖ ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ πρὸς τὸν ἡγούμενο τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βουλκάνου εἶναι ὁ Ἰγνάτιος Κουσταλούπης. Προσκαλεῖ ὁ Ἰωσήφ τὸν ἡγούμενο τῆς Μονῆς νὰ παραχωρήσῃ ἅγια λείψανα σὰ χωρία Κάτω Γαιῶδουροχώρι (σημερινό: Μοσχοχώρι), Μπισμπάρδι (σημερινό: Ἀσπροπουλιά) καὶ Βραγάταγα (σημερινό: Ἀριοχώρι) Οἱ κάτοικοι τῶν ὡς ἄνω χωρίων ἐπιθυμοῦσαν νὰ τελεσθεῖ ἀγιασμός, ἐνώπιον ἀγίων λειψάνων, προκειμένου νὰ σωθοῦν τὰ ἀμπέλια τους ἀπὸ καταστροφικὰ ἔντομα (σκαθάρια). Τὸ κιβώτιο μὲ τὰ ἅγια λείψανα θὰ συνόδευε ὁ ἱερομόναχος Γαβριήλ, ὁ ὁποῖος θὰ τελοῦσε καὶ τὸν ἀγιασμόν. Ἡ πίστη τῶν κατοίκων τῆς Μεσσηνίας τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι ὁ ἀγιασμός καὶ τὰ ἅγια λείψανα ἀπομακρύνουν κάθε κακό, πίστη ποὺ ἐδράζεται στὴν παράδοση, διδασκαλία καὶ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ἡ παραμονὴ τοῦ ἱερομονάχου αὐτοῦ ἐκτὸς Μονῆς θὰ ἦταν δύο ἡμέρες μὲ σχετικὴ ἄδεια τοῦ Ἐπαρχείου Μεσσήνης.

Ἔγγραφο 6

ἀρ. 155

Βασιλεῖον τῆς ἐλλάδος

ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν μεσσήνης ἐπίσκοπος. πρὸς τὸν καθηγούμενον, καὶ συμβούλους τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βουλκάνου.

ἐλήφθη τῆ 26 τοῦ αὐτοῦ.

ἐπισυνάπτεται ἀντίγραφον τῆς ὑπ. ἀριθ. 1224: συνοδικῆς ἐπιστολῆς. ἡ ἱερὰ σύνοδος προκαλεῖ τὸ ἐπισκοπεῖον, ἵνα Γνωστοποιήσῃ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι ἡ αἴτησις ὑμῶν εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ ὀφείλετε νὰ συμμορφωθῆτε κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς Β(ασιλικῆς) Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ὥστε γῆν ἄχρηστον δὲν δύνασθε νὰ ἐκποιήσῃτε.

περί παντός πράγματος όπου ἔχετε χρείαν, δι[ὰ τοῦ] ἐπισκόπου πρέπει νὰ ἀναφέρεσθε· εἰ δὲ τουναντίον, αἱ ἀναφοραὶ σας θέλει εἶναι ἀπαράδεκτοι.

τῆ 25 δεκεμβρίου

ὁ ἐπίσκοπος

1834: ἐν ναυπλίῳ

μεσσήνης Ἰωσήφ

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 155/25 Δεκεμβρίου 1834 ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου καὶ τοὺς ἡγουμενοσυμβούλους. Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει ἐμφανῆ τὰ σημάδια τῆς φθορᾶς καὶ ὀπισθεν αὐτῆς ἀναγράφεται ὁ ἀποστολέας καὶ ὁ παραλήπτης. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ Ναύπλιο. Ὁ Ἰωσήφ μὲ αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴ ἐπισυνάπτει πρὸς τὴν Ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου ἀντίγραφο ἐπιστολῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Μὲ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἡ Σύνοδος καλοῦσε τὸν Ἰωσήφ νὰ ἐνημερώσει τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Βουλκάνου ὅτι ἡ αἴτησίς τους εἶναι ἀπαράδεκτος. Οἱ μοναχοὶ μὲ τὴν αἴτηση αὐτὴ ζητοῦσαν ἐκποίηση μοναστηριακῆς γῆς. Ὅμως ἡ Σύνοδος καὶ ἡ Βασιλικὴ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεία δὲν ἐνέκρινε τὴν αἴτηση αὐτῶν. Οἱ Πατέρες ἐπανῆλθαν ζητώντας τὴν ἐκποίηση γῆς καὶ στὶς 27 Ἀπριλίου 1835. Ὁ ἕκτακτος Ἐπίτροπος Μεσσηνίας διαβίβασε τὴν ἀπὸ 19 Μαρτίου 1835 αἴτηση τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς γιὰ τὴν ἐκποίηση μοναστηριακῆς γῆς, προκειμένου νὰ ἀποπληρώσουν χρέη 15.000 γροσίων³⁹. Ἡ αἴτησις ἐνεκρίθη ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου στὶς 3 Ὀκτωβρίου 1836⁴⁰. Ἐπίσης ὁ Ἰωσήφ τονίζει ὅτι τὸ Ἠγουμενοσυμβούλιο τῆς Μονῆς πρέπει πρῶτα νὰ ἀναφέρεται στὸν ἴδιο καὶ αὐτός μὲ τὴν σειρά του στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Τὸ ὡς ἄνω αἴτημα τῶν μοναχῶν δὲν ἦταν προφανῶς γνωστὸ στὸν Ἰωσήφ καὶ οἱ μοναχοὶ εἶχαν κάμει κανονικὸ παράπτωμα μὴ ἐνημερώνοντας τὸν Ἐπίσκοπό τους.

Ἠγούμενος τῆς Μονῆς Βουλκάνου ἦταν στὶς 25 Δεκεμβρίου 1834 ὁ Ἰγνάτιος Κουσταλούπης, ὅπως ἀναφέρεται καὶ στὸ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 66/17 Ἀπριλίου 1834 σχετικὸ ἔγγραφο τοῦ καταστίχου.

Ἔγγραφο 7

τὸ εἰσόδημα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βουλκάνου τοῦ “1834” ἔτους ἀριθμεῖται εἰς δραχμὰς τρεῖς χιλιάδες ἑπτακοσίας, ὀγδοήκοντα καὶ λεπτὰ ὀγδοήκοντα τρία. Αριθ. 3780.83. Τὰ δὲ ἐξοδευθέντα κατ’ αὐτὸ τὸ ἔτος εἰς δραχμὰς τέσσαρες χιλιάδες καὶ ἑπτακοσίας τρεῖς καὶ λεπτὰ τριάκοντα ἔν Αριθ. 4703.3[1].

³⁹. Δικαίου Βαγιακάκου, *Ἡ ἐν Ἰθώμῃ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου καὶ τὸ ἐν Σμύρνῃ Μετόχιον αὐτῆς*, Ἀθῆναι 1955, σελ. 14 ὅπου καὶ τὸ σχετικὸ χειρόγραφο.

⁴⁰. Ἐνθ’ ἄνωτ., σελ. 15.

ὁ ἐπίσκοπος
μεσσήνης Ἰωσήφ

Τὸ ἄνευ χρονολογήσεως ἔγγραφο, ποὺ συνετάχθη προφανῶς στὸ τέλος τοῦ 1834 ἢ στὶς ἀρχές τοῦ 1835 ἀποτελεῖ βεβαίωση τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ περὶ τοῦ εἰσοδήματος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς Μεσσήνης καὶ τὴν ὑπογραφή τοῦ Ἰωσήφ. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Τὸ εἰσόδημα τῆς Μονῆς Βουλκάνου συμφώνως μὲ τὸ ὡς ἄνω ἔγγραφο ἦταν 3.780 δραχμὲς καὶ 83 λεπτά. Τὰ ἔξοδα κατὰ τὸ ἴδιο ἔτος ἦταν περισσότερα: 4.703 δραχμὲς καὶ 31 λεπτά.

Ἔγγραφο 8

ἀρ. 64

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν μεσσήνης ἐπίσκοπος

πρὸς τοὺς πανοσιωτάτους ἄγιον ἡγούμενον καὶ συμβούλους τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ βουλκάνου. περικλείεται ἔγγραφον τοῦ ἐπαρχείου μεσσήνης καὶ τὸ κατάστιχον τῶν δοσοληψιῶν τῆς μονῆς σας ἐπιστραφέν. ἐξ οὗ θέλει πληροφορηθῆτε ὅτι ὁ λογαριασμός τῶν δοσοληψιῶν τῆς μονῆς πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον εἰς τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ 1834 καὶ ὄχι περαιτέρω. ὅθεν καταστρώσατε αὐτὸν ὡς ἡ διαταγή.

τῆ 29 ἀπριλλίου

1835-: ἐν νησίῳ

ὁ ἐπίσκοπος

μεσσήνης Ἰωσήφ

τὸ ἔγγραφον τοῦ ἐπαρχείου

νὰ μᾶς τὸ ἐπιστρέψητε

τῆ ἐπισκοπῆ

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 64/29 Ἰανουαρίου 1835 ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἡγούμενο καὶ τοὺς ἡγουμενοσυμβούλους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου. Ἠγούμενος τῆς Μονῆς εἶναι ὁ Ἰγνάτιος Κουσταλούπης Ἡ ἐπιστολὴ ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ Νησί (σημερινή: Μεσσήνη). Ὁ Ἰωσήφ ἐπιστρέφει τὸ βιβλίον (κατάστιχο) δοσοληψιῶν (ἐσόδων-ἐξόδων) τῆς Μονῆς, ἀφοῦ τὸ ἔχει ἐλέγξει τὸ Ἐπαρχεῖο Μεσσήνης, τὸ ὁποῖο καὶ ἀποστέλλει σχετικὸ ἔγγραφο. Ἐπισημαίνει ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς γιὰ τὸ ἔτος 1835 τῆς Μονῆς θὰ πρέπει νὰ στηρίζεται στὰ ἔσοδα-ἐξοδα τοῦ 1834 καὶ νὰ μὴν ὑπάρξει διαφορὰ. Σύμφωνα

μέ τον άπολογισμό τοῦ 1834 ἡ Ἱερά Μονή Βουλκάνου χρωστοῦσε χρήματα, διότι, συμφώνως μέ τὸ προηγούμενο παρουσιαζόμενο χειρόγραφο, εἶχε περισσότερα ἔξοδα ἀπὸ ἔσοδα.

Ἔγγραφο 9

ὁ ἐπίσκοπος μεσσήνης

Δηλοποιῶ

ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ καθηγουμένου κυρίου Γαβριήλ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βουλκάνου διὰ τὴν συνδρομὴν πρὸς τὴν φιλεκπαιδευτικὴν ἑταιρείαν τοῦ ἀπελθόντος ἔτους 1838: δραχμὰς τριάκοντα ἕξι, καὶ δραχμὰς δέκα διὰ τὸ δίπλωμα· ὅθεν καὶ ἐξώφλησεν ὡς ἄνωθεν.

τῆ 8 μαΐου

1839 ἐν νησίῳ

Βεβαιῶ

ὁ ἐπίσκοπος

μεσσήνης Ἰωσήφ

Τὸ ἄνευ ἀριθμοῦ πρωτοκόλλου ἔγγραφο τοῦ Ἰωσήφ Ἐπισκόπου Μεσσήνης, μέ ἡμερομηνία 8 Μαΐου 1839, ἀποτελεῖ δήλωση τοῦ ὡς ἄνω Ἐπισκόπου. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Γράφεται στό Νησί. Ὅπισθεν ἀναγράφεται: «ἀποδεικτικὸν τοῦ Δεσπότητος ὅτι ἔλαβεν τὴν συνδρομὴν διὰ τὴν Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρείαν». Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἀποτελεῖ δήλωση τοῦ Ἰωσήφ ὅτι ἔλαβε τριάντα ἕξι δραχμὲς ἀπὸ τὸν ἡγούμενο τῆς Μονῆς Βουλκάνου Γαβριήλ γιὰ συνδρομὴ τοῦ ἔτους 1838 στὴν Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία. Ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1836 καὶ σκοπὸ εἶχε τὴν ἐκπαίδευση τῶν ἑλληνοπαίδων⁴¹. Φαίνεται ἀπὸ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ὅτι πολλοὶ ἦταν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας αὐτοὶ ποὺ ἐνίσχυναν τοὺς σκοποὺς τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς.

Στὸ ἔγγραφο ἀναφέρεται ὅτι ἔλαβε ὁ Ἰωσήφ καὶ δέκα δραχμὲς διὰ τὸ δίπλωμα. Ἐνδεχομένως νὰ πρόκειται γιὰ κάποιο εἶδος βεβαίωσης-πτυχίου γιὰ σειρὰ μαθημάτων τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας, ποὺ εἶχε παρακολουθήσει ὁ Γαβριήλ ἢ κάποιος ἄλλος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος Γαβριήλ εἶναι ὁ Γαβριήλ Σταθόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισε ἡγούμενος κατὰ τὰ ἔτη 1837-1840, συμφώνως μέ τὴν καταγραφή τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Βορβίλα⁴².

⁴¹ Ἐγκυκλοπαίδεια Πάπυρους Λαροῦς Μπριτάννικα, Ἀθήνα, 1994, 2000, τ. 59, λῆμ.: «Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία».

⁴² Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἠγούμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου "Βουλκάνου", ΔΙΔΑΧΗ*, τεῦχ. 387, Μάιος 1982, σελ. 70.

Ἔγγραφο 10

ἀρ. πρωτ. 1212

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

διεκ: 605

ὁ ἐπίσκοπος μεσσήνης

πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ βουλκάνου

ἐλήφθη τὴν 10 Μαρτίου.

ἐπισυνάπτω καὶ ἀντίγραφον τῆς ὑπ. ἀρθ. 8395/75 ἐπιστολῆς τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐγκρινούσης τὴν ἀποκατάστασιν ὡς ἡγούμενον τοῦ κυρίου Ἰγνατίου καὶ ὡς συμβούλους τὸν κύριον Γαβριὴλ καὶ κύριον Ἰωσήφ συγχαίρων. ἐπεύχομαι ὑμῖν τὰ σωτήρια ἐχόμενα.

τῇ 10 μαρτίου

ὁ ἐπίσκοπος

1840 ἐν νησίῳ

μεσσήνης Ἰωσήφ

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 1212/10 Μαρτίου 1840 ἐπιστολή, εἶναι ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ πρὸς τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο τῆς ἱερᾶς Μονῆς Βουλκάνου. Ἡ ἐπιστολή φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Ἐπάνω ἀριστερὰ ἀναγράφεται ἡ ἡμερομηνία λήψης ἀπὸ τὸν ἡγούμενο ἢ κάποιον μοναχὸ τῆς Μονῆς. Ἄν καὶ ἡ ἐπιστολή αὐτὴ δὲν διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάστασι, διακρίνεται εὐκρινῶς τὸ βουλοκέρι μὲ τὸ ὅποιο εἶχε σφραγιστεῖ. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ Νησί (σημερινή: Μεσσήνη). Μὲ τὴν ἐπιστολή αὐτὴ ὁ Ἰωσήφ ἐπισυνάπτει τὴν μὲ ἀριθμ. πρωτ. 8395/75 ἐπιστολή τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ ἐπιστολή αὐτὴ παρουσιάζεται παρακάτω στὸ παρὸν ἄρθρο.

Ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρει ὅτι μὲ τὴν ἐπιστολή ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε ὡς ἡγούμενο τὸν Ἰγνάτιο Κουσταλούπη. Ἀναφέρεται ἡ λέξις “ἀποκατάστασι”. Ὁ Ἰγνάτιος εἶχε διετελέσει ἡγούμενος κατὰ τὰ ἔτη 1834-1836 καὶ εἶχε σταματήσει νὰ ἡγουμενεύει, προφανῶς ἐπειδὴ ἀντιτάχθηκε στὶς ἐνέργειες τῆς Ἀντιβασιλείας γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Ἐπίσης, ἐγκρίνονται ὡς ἡγούμενοσύμβουλοι οἱ μοναχοὶ Γαβριὴλ καὶ Ἰωσήφ. Γαβριὴλ εἶναι ὁ Γαβριὴλ Σταθόπουλος, ἡγούμενος κατὰ τὰ ἔτη 1832-1834 καὶ 1837-1840⁴³. Ὁ μοναχὸς Ἰωσήφ εἶναι ὁ Ἰωσήφ Γεωργόπουλος, ἡγούμενος κατὰ τὰ ἔτη 1844-1846⁴⁴.

Ἔγγραφο 11

ἀριθ. Πρ. 8395

---

⁴³ Ἐνθ' ἄνωτ.

⁴⁴ Ἰωάννου Βορβίλια, *Ἠγούμενοι τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου “Βουλκάνου”, ΔΙΔΑΧΗ*, τεύχ. 387, Μάϊος 1982, σελ. 70.

άρ. Διεκ. 75

Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος

ἐν Ἀθήναις τὴν 29 φεβρουαρίου 1840

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου.

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον Μεσσηνίας.

Γνωστοποιεῖται πρὸς ὑμᾶς εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ -14 τοῦ ἤδη λήγοντος μηνὸς ἀναφορᾶς σας, ὅτι ἐγκρίνονται ὁ μὲν ἱερομόναχος Ἰγνατίος ἠγούμενος, οἱ δὲ ἱερομόναχοι ὁ τε Γαβριήλ καὶ Ἰωσήφ σύμβουλοι εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Βουλκάνου, ὅθεν προσκαλεῖσθε νὰ ἐνεργήσητε πρὸς τοῦτο, ὅ,τι ἐκ τῶν καθηκόντων σας. Γνωστοποιοῦντες ἐν ταυτῷ αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὰ διατεταγμένα καὶ πρὸς τὴν ἀρμοδίαν Διοικητικὴν πολιτικὴν ἀρχήν.

Καὶ ταῦτα κατ' ἐγκρισιν

Ὁ Κυνουρίας Διονύσιος Πρόεδρος. Ὑδρας Γεράσιμος.

Ὁ Σελλασίας Θεοδώρητος. Ὁ Τριφυλίας παῖσιος. Ὁ μενδενίτζης Γρηγόριος.

Τ(όπος) Σ(φραγίδος)

Ὁ Γραμματεὺς

θεοφάνης

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῆς πρωτοτύπου.

Τῆ 10 μαρτίου 1840: ἐν νησίῳ

ὁ ἐπίσκοπος

μεσσηνίας Ἰωσήφ

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 8395/25 Φεβρουαρίου 1840 ἐπιστολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Μεσσηνίας Ἰωσήφ. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ἀποτελεῖ ἐπικυρωμένο ἀντίγραφο ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ τῆς πρωτοτύπου ἐπιστολῆς τῆς Συνόδου, καὶ ἐστάλη ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ στὶς 10 Μαρτίου 1840 πρὸς τὴν Μονὴ Βουλκάνου.

Τὸ ἀντίγραφο τῆς ἐπιστολῆς διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάστασι. Ἐπὶ τῆς ἀντιγεγραμμένης σελίδος ὑπάρχει ἡ σφραγὶς τῆς Ἐπισκοπῆς. Ἐπικυροῦται στὸ Νησί (σημερινό: Μεσσηνία). Ἡ γραφὴ δὲν εἶναι τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλὰ κάποιου γραφέα. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνει τὴν τοποθέτησι τοῦ Ἰγνατίου ὡς ἠγούμενου (β' ἠγουμενεία του) τῆς Μονῆς καὶ τὴν τοποθέτησι τοῦ Γαβριήλ καὶ τοῦ Ἰωσήφ ὡς συμβούλων. Ὁ Ἐπίσκοπος Ἰωσήφ κατ' ἐντολήν τῆς Συνόδου ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῆς Διοικητικῆς Ἀρχῆς τοῦ τόπου.

Υπογράφουν τὰ μέλη τῆς τότε Συνόδου:

Κυνουρίας Διονύσιος, πρόεδρος

Ὑδρας Γεράσιμος

Σελλασίας Θεοδώρητος

Τριφυλίας Παΐσιος

πρώην Μενδενίτζης Γρηγόριος.

Οί άνωτέρω διετέλεσαν συνοδικοί κατά τήν συνοδική περίοδο 1839-1840⁴⁵. Γραμματεύς ύπογράφει ό Άρχιμανδρίτης Θεοφάνης Σιατιστεύς, ό όποϊος διετέλεσε γραμματεύς τής Συνόδου άπό τό 1840-1844⁴⁶.

Έγγραφο 12

άρ. πρωτ. 1333

Βασίλειον τής Έλλάδος

διεκ. 725

ό Έπίσκοπος μεσσήνης

έλήφθη τήν β Σεπτεμβρίου

άρ. πρωτ. 1508

Βασίλειον τής Έλλάδος

διεκπ. 705

έπίσκοπος μεσσήνης

Ίουνίου

πρός τό συμβούλιον τής ιεράς μονής του βουρκάνου

ή ιερά σύνοδος διά τής ύπ. άρίθ. 9697/290 έπιστολής αύτής διατάττει και αύθις, ίνα τά συμβούλια τών μοναστηρίων νά μή δέχωνται τινά, ούτε ως μονάσαντα, ούτε ως ύπηρετήσαντα είς τάς μονάς των, άνευ τακτικής έγγράφου άποδείξεως τής καταγωγής των, άπαραλλάκτως ως και διά τής 23: σεπτεμβρίου 1839 και ύπ. άρίθ. 7985=8056 και άπό 31: Ίαννουαρίου τρ(έχοντος) έτ(ους) και ύπ' άρίθ. 8318 διατάττει όθεν συμμορφωθέντες και ύμεϊς με τό πνεύμα τών Διαταγών τής ιεράς συνόδου, πράξατε άπαραμειώτως έπειδή και οΐτινες(;) ίνα φύγωσιν τήν νεοσυλλεξίαν, καταφεύγουσιν είς τά μοναστήρια, προσέξατε ίνα μή φανήτε ύπεύθυνοι τών νόμων και τότε ή παιδεία γενήσεται μεγάλη.

τῆ 13 Ίουνίου

ό έπίσκοπος

1841 έν νησίω

μεσσήνης Ίωσήφ

Ή με άριθμ. πρωτ. 1508/13 Ίουνίου 1841 έπιστολή του Έπισκόπου Μεσσήνης Ίωσήφ, άπευθύνεται προς τό ήγουμενοσυμβούλιο τής Μονής Βουλκάνου. Έδω όνομάζεται «Βουρκάνου». Ή έπιστολή φέρει τήν σφραγίδα τής Έπισκοπής. Διατηρεΐται σε καλή κατάσταση. Άποστέλλεται άπό τό Νησί (σημερινή: Μεσσήνη). Έπάνω δεξιά άπό τόν ήγούμενο ή κάποιον άλλο μοναχό τής Μονής αναγράφεται ως ήμερομηνία λήψης ή 19η Ίουνίου. Με τήν έπιστολή αύτή ό Ίωσήφ τονίζει στους μοναχούς τής Μονής ότι ή Ίερά Σύνοδος με συνεχείς έγκυκλίους της 9697/290, 1839/23 Σεπτεμβρίου, 7885=8056, 8318 άπαγορεύει τήν

⁴⁵. Θεοκλήτου Α. Στράγκα Αρχιμανδρίτου, Έκκλησίας Έλλάδος Ίστορία έκ Πηγών Άψευδών 1817-1967, τ. Α΄, Αθήναι 1969, σελ. 246.

⁴⁶. Ένθ' άνωτ., σελ. 616.

παραμονή νέων στα μοναστήρια. Οί μοναχοί καλούνται να μην δέχονται κανένα να μονάσει, αν πρώτα δεν έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις προς την πατρίδα. Πολλοί κατέφευγαν στα μοναστήρια για να αποφύγουν την στράτευση («να φύγουν την νεοσυλλεξίαν»). Η Ίερά Σύνοδος δεν επικροτούσε την στάση αυτή. Επίσης, κανένας δεν πρέπει να γίνεται δεκτός ως μοναχός χωρίς να έχει έγγραφο που να αποδεικνύει τον τόπο καταγωγής του.

Οί μοναχοί τής Μονής Βουλκάνου έπρεπε να υπακούσουν στις άνωτέρω έντολές τής Συνόδου, διαφορετικά θα υπήρχε τιμωρία (παιδεία), καταλήγει στην έπιστολή αυτή ό Ίωσήφ.

Έγγραφο 13

άρ. πρω = 1607

Βασίλειον τής Ελλάδος

διεκ: 876

ό έπίσκοπος μεσσήνης

πρός τό συμβούλιον τής ιεράς μονής εις βουλκάνον

έλήφθη την 29 8βρίου 1841

Άριθμ. 58

[διεκ.] 42

θέλει άναγνώσητε έπ' έκκλησίαν την καθαίρεσιν (όποίαν περικλείω) τοϋ άθεωτάτου θεοφίλου καΐρου: ώσαύτως σάς έπισυνάπτω μίαν συνοδικήν έπιστο[λήν] έχουσαν και μίαν άγγελίαν τοϋ διδασκάλου θεοκλήτου φαρμακίδου· άφ' οϋ τας άναγνώσητε με προσοχήν θέλει υπογράψη έν συμβουλίω όσα σώματα εις την άγγελίαν θέλει υποκάτωθεν τής ήμετέρας υπογραφής· άφ' οϋ υπογράψητε την άγγελίαν, θέλει μοι έπιστρέψητε με τον ίδιον γραμματοκομιστήν, την κανονικήν έπιστολήν και την άγγελίαν, διά να τας διευθύνω και εις τά λοιπά μοναστήρια να καταγράψωσι.

τῆ 28 όκτωβρίου

ό έπίσκοπος

1841 έν ζευγολατίω

μεσσήνης Ίωσήφ

Η με άριθμ. πρωτ. 1607/28 Όκτωβρίου 1841 έπιστολή τοϋ Έπισκόπου Μεσσήνης Ίωσήφ, άπευθύνεται προς τό ήγουμενοσυμβούλιο τής Μονής Βουλκάνου. Η έπιστολή φέρει την σφραγίδα τής Έπισκοπής. Διατηρεΐται σε καλή κατάσταση. Έπάνω άριστερά άναγράφει ως ήμερομηνία λήψης την 29η Όκτωβρίου. Αποστέλλεται από τό χωρίο Ζευγολατιό. Με την έπιστολή αυτή ό Ίωσήφ δίδει έντολές στο ήγουμενοσυμβούλιο για την καθαίρεση τοϋ Θεόφилου Καΐρη κληρικοϋ, φιλοσόφου και θεολόγου, ό όποΐος εισήγαγε την καινή

Θρησκευτική δοξασία «Θεοσέβεια» και συγκρούστηκε με την έλλαδική Έκκλησία⁴⁷. Έπισυνάπτει τὸ κείμενο τῆς Συνόδου με τὸ ὅποιο καθαιρείτο ὁ Θεόφιλος Καΐρης. Τὸν ὀνομάζει «ἀθεώτατο» καὶ καλεῖ τοὺς μοναχοὺς νὰ ἀναγνώσουν τὴν καθαίρεσιν «ἐπ’ ἐκκλησίαν», δηλαδή ἐνώπιον ἀκροατηρίου στὴν Θεία Λειτουργία ἢ σὲ κάποια ἄλλη ἀκολουθία. Ἐπιθυμεῖ, δηλαδή νὰ γίνει γνωστὴ ἡ καθαίρεση. Ἡ ἐπισυναπτόμενη καθαίρεση δὲν ἀνευρέθη στὸ μελετηθὲν ἀρχεῖο. Ἐπισυνάπτει ἐπίσης καὶ «μίαν ἀγγελίαν» τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδη, τοῦ γνωστοῦ κληρικοῦ, καθηγητοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας καὶ πρώτου Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου⁴⁸, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει «διδάσκαλον». Ὁ Ἰωσήφ καλεῖ τοὺς μοναχοὺς νὰ ὑπογράψουν μαζί με αὐτόν, αὐτὸς ἤδη εἶχε ὑπογράψει τὴν «ἀγγελίαν» τοῦ Φαρμακίδη. Τὰ προηγούμενα κείμενα θὰ τὰ ἀπέστειλε καὶ στὰ ἄλλα μοναστήρια τῆς ἐπισκοπῆς του. Ἡ ἀγγελία αὐτὴ πρόκειται γιὰ παραγγελία βιβλίου τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδη⁴⁹. Οἱ μοναχοὶ θὰ ὑπέγραψαν ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ τὸ ἀγοράσουν.

Πίνακας με τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων τῆς Μονῆς Βουλκάνου τὸ ἔτος 1855 ἀναφέρει: «Τόμοι τοῦ Φαρμακίδου, δέκα τέσσαρις (14)»⁵⁰.

Ἔγγραφο 14

ἀρ. πρωτ. 1855   Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
 διεκ. 1106   ὁ ἐπίσκοπος μεσσηνίας
 ἐλήφθη τὴν 13

πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ βουλκάνου

παρακαλεῖται τὸ συμβούλιον, ἵνα εὐαρεστηθῆ νὰ μᾶς ἀποστείλῃ τρεῖς μοίρας μικρὰς μαρτυρικῶν ἀγίων λειψάνων, εἰς ἐγκαινισμὸν μιᾶς ἐκκλησίας διὰ τοῦ παρόντος παπᾶ-δημητρίου, ὁ ὁποῖος με τὸ νὰ ἐδούλευσε τὴν ἱερὰν μονὴν σας, καὶ ἔμαθε τὰ ἱερὰ γράμματα, μᾶς προξενεῖ ὑπόληψιν·εἶναι ἐνδεὴς καὶ χρήζει τινῶν ἱερῶν ἀμφίων ἂν ἔχη ἡ μονὴ τινὰ περισσεύοντα θέλει τὸν προμηθεύσῃτε.

τῆ 12 ὀκτωβρίου   ὁ ἐπίσκοπος
 1842 ἐν σολάκι   μεσσηνίας Ἰωσήφ
 τοῦ δήμου οἰχαλίας

⁴⁷. Δημητρίου Π. Πασχάλη, *Θεόφιλος Καΐρης, ἱστορικὴ καὶ φιλοσοφικὴ μελέτη*, Ἀθήνα 1928.

⁴⁸. Δημ. Μπαλάνου, *Θεόκλητος Φαρμακίδης 1784-1860*, Ἀθήνα 1933.

⁴⁹. Συμφώνως με τὸ με ἀριθμ. πρωτ. 1636/12 Δεκεμβρίου 1841 ἔγγραφο τοῦ Ἰωσήφ. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἔχει μεταγραφεῖ καὶ σχολιασθεῖ στὴν διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ γράφοντος με τίτλο: «Ἰωσήφ Ἀνδρούσης (1770-1844). Ὁ πρῶτος μινίστρος τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Δικαίου καὶ πρῶτος Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας»

⁵⁰. Ἰωάννου Βορβίλα, *Ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Βουλκάνου*, ΔΙΔΑΧΗ, τεῦχ. 455, Δεκέμβριος 1988, σελ. 171.

Ἡ με ἀριθμ. πρωτ. 1855/12 Ὀκτωβρίου 1842 ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσηνίας Ἰωσήφ, ἀπευθύνεται πρὸς τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ὁ παραλήπτης ἀναγράφεται ὀπισθεν τῆς ἐπιστολῆς. Ἡ ἐπιστολή φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Διακρίνεται εὐκρινῶς τὸ βουλοκέρι-σφράγισμα στὸ κλείσιμό της. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ χωριὸ Σολάκι.

Ὁ Ἰωσήφ ζητᾷ ἀπὸ τὴν Μονὴ τρία μικρὰ κομμάτια ἱερῶν λειψάνων («τρεῖς μοῖραι μικράς»), προκειμένου νὰ ἐγκαινιάσει ἱερὸν ναὸν τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου δὲν ἀναφέρει. Ἀποστέλλει τὴν ἐπιστολή με τὸν ἱερέα ποὺ ὀνομάζεται παπᾶ-Δημήτρης. Ὁ παπᾶ-Δημήτρης ἔχει ἐργασθεῖ στὴν Μονή. Ὅπως ἀναφέρει στὴν ἐπιστολή ὁ Ἰωσήφ, ὁ παπᾶ-Δημήτρης εἶναι φτωχός. Τὰ ἱερὰ γράμματα τὰ ἔμαθε στὴν Μονὴ τοῦ Βουλκάνου. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς ἐκπαίδευον τοὺς ἱερεῖς εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν ἱερῶν τους καθηκόντων. Ὁ Ἰωσήφ παρακαλεῖ τοὺς μοναχοὺς νὰ δώσουν στὸν ὡς ἄνω ἱερέα ἄμφια, ἐφόσον ἔχουν κάποια ποὺ τοὺς περισσεύουν. Ἡγούμενος τὸ 1842 ἦταν ὁ Ἰγνάτιος Κουσταλούπης.

Τὸ 1842 τὸ εἰσόδημα τῆς Μονῆς ἦταν 17.779,47 δρχ. καὶ προήρχετο ἀπὸ πωλήσεις ζώων, ἀγροτικῶν προϊόντων, ἀπὸ ἐνοίκια οἰκιῶν καὶ κτημάτων. Γιὰ τὴν συντήρησιν τῶν μοναχῶν δαπανήθηκαν 16.245,85 δρχ., ἄρα ὑπῆρχε ὑπόλοιπο 1.533,62 δρχ.⁵¹ Ὁ Ἰωσήφ φαίνεται νὰ γνωρίζει πρὸ τῆς λήξεως τοῦ 1842 ὅτι ἡ Μονὴ ἔχει οἰκονομικὴ δυνατότητα καὶ ἄρα μπορεῖ νὰ βοηθᾷ ἱερεῖς καὶ ἄλλους πιστοὺς, ποὺ χρῆζουν βοήθειας.

Ἔγγραφο 15

Σεβασμιώτατε ἐπίσκοπε τρία ἤδη ἔτη ὑπηρετῶ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης προθυμίας καὶ ἐγρηγόρσεως εἰς τὸν πολύπονον καὶ πολυφρόντιστον τοῦτον βαθμὸν τοῦ ἡγουμένου τῆς διατηρουμένης ἱερᾶς μονῆς τοῦ βουλκάνου, ἀλλὰ τελευταῖον ἀπέκαμον, διὰ τε τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας μου καὶ διὰ τὸ πολυμέριμνον καὶ πολύμοχθον τοῦ διακονήματος, διὰ τοῦτο, ἐκουσίᾳ τῇ γνώμῃ, εὐχαρίστῳ τῇ προαιρέσει καὶ εὐθύμῳ τῇ ψυχῇ, παραιτοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τούτου. παρακαλεῖσθε ὅθεν σεβαστέ πάτερ ν' ἀποδεχθεῖτε μετ' εὐμενείας ταύτην μου τὴν παραίτησιν, δικαίαν οὔσαν καὶ αἰτιολογουμένην, καὶ ἐπομένως νὰ διατάξητε τοὺς μοναχοὺς τῆς μνησθείσης μονῆς, ἵνα διὰ τῆς συνήθους ψηφοφορίας ἐκλέξωσι ἡγούμενον ἕτερον ὑποσημειοῦμαι εὐσεβάστως.

τῇ 18 αὐγούστου 1843
ἐν βουλκάνῳ

Ὁ καθηγούμενος τῆς διατηρουμένης
ἱερᾶς μονῆς

⁵¹. Μίμη Φερέτου, *Εἰδήσεις-Σχόλια-Πληροφορίες γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μεσσηνίας, ΔΙΔΑΧΗ*, τεύχ. 312, Ἰούλιος-Αὐγουστος 1975, σελ. 104.

Ιγνάτιος

έπικυρῶ ὅτι ἴσον
τῆς πρωτοτύπου
τῆ 20 αὐγούστου
ὁ ἐπίσκοπος
μεσσήνης Ἰωσήφ

Ἡ ἄνευ ἀριθμ. πρωτ. με ἡμερομηνία 18 Αὐγούστου 1843 ἐπιστολή τοῦ ἡγουμένου Ἰγνατίου τῆς Μονῆς Βουλκάνου, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Μεσσήνης Ἰωσήφ. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὴν Μονὴ Βουλκάνου. Ἀποτελεῖ ἀντίγραφο τὸ ὁποῖο ἐπικυρώνει στὶς 18 Αὐγούστου 1843 ὁ Ἰωσήφ καὶ στὴν ἐπικύρωση φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Μὲ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βουλκάνου Ἰγνάτιος Κουσταλούπης παραιτεῖται ἐξαιτίας τῆς προχωρημένης ἡλικίας του. Καλεῖ τὸν Ἐπίσκοπο νὰ διατάξει νὰ διενεργηθοῦν ἐκλογὲς συμφώνως με τὴν κρατοῦσα ἐκκλησιαστικὴ παράδοση.

Ὁ Ἰγνάτιος διετέλεσε ἡγούμενος κατὰ τὰ ἔτη 1834-1836, συμφώνως με τὰ με ἀριθμ. πρωτ. 40/26 Μαρτίου 1834 καὶ 49/10 Ἀπριλίου 1834 ἔγγραφα τοῦ καταστίχου, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται στὸ παρὸν ἄρθρο καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1840-1843, συμφώνως με τὸ με ἀριθμ. πρωτ. 12/10 Μαρτίου 1840 ἔγγραφο τοῦ Ἰωσήφ, τὸ ὁποῖο παρουσιάζεται στὸ παρὸν ἄρθρο.

Ἔγγραφο 16

ἀρ. πρωτ. 2050 Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

διεκπ. 1348 ὁ ἐπίσκοπος μεσσήνης

ἐλήφθη τὴν 24.

Πρὸς τὸ συμβούλιον καὶ πάντας τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς τοῦ Βουλκάνου.

Ἐπισυνάπτω ἀντίγραφον τῆς παραιτήσεως τοῦ ἡγουμένου σας, κυρίου Ἰγνατίου, ὃθεν μετὰ τὴν ἱερὰν πανήγυριν τῆς κυρίας ἡμῶν, ἀναβεῖται εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν σας, κατὰ τοὺς τύπους ψηφοφορίσαντες ἐκλέξατε τὸν ἡγούμενόν σας.

τῆ 20 αὐγούστου

ὁ ἐπίσκοπος

1843 ἐν νησίῳ

μεσσήνης Ἰωσήφ

Ἡ με ἀριθμ. πρωτ. 2050/20 Αὐγούστου 1843 ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ, ἀπευθύνεται πρὸς τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο καὶ πρὸς ὅλους τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ἡ ἐπιστολὴ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ Νησί (σημερινὴ Μεσσήνη).

Ὁ Ἰωσήφ ἀποστέλλει πρὸς ὅλους τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Βουλκάνου ἀντίγραφο τῆς ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1843 ἐπιστολῆς παραιτήσεως τοῦ ἡγουμένου Ἰγνατίου Κουσταλούπη. Ὁ

Ίωσήφ καλεῖ τούς μοναχούς νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι στὴν Μονὴ μετὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Παναγίας, προκειμένου νὰ ἐκλέξουν διὰ ψηφοφορίας νέον Ἡγούμενο. Προφανῶς ἐννοεῖ νὰ συγκεντρωθοῦν μετὰ τὶς 23 Αὐγούστου, ἡμέρα ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀφοῦ ἡ ἐπιστολὴ ἀποστέλλεται τὴν 20ῆ Αὐγούστου. Πρόκειται προφανῶς γιὰ τὴν κάθοδο τῆς Εἰκόνας τῆς Παναγίας στὴν Μεσσήνη.

Ὁ Ίωσήφ τηρεῖ τούς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ σέβεται τὰ κανονικὰ δίκαια τῶν Ἱερῶν Μονῶν, μὴ παρεμβαίνοντας στὴ διαδικασία ἐκλογῆς Ἡγουμένου, μὴν ὑποδεικνύοντας κάποιον, ἀλλὰ ἀφήνοντας τὴν κρίση ἐλεύθερη γιὰ τὴν ἐκλογή ἡγουμένου, ὅπως θέλει ἡ ὀρθόδοξη παράδοση.

Ἔγγραφο 17

διὰ τῆς παρουσίας μου ψύφου ἐκλέγω διὰ ἡγούμενον τῆς μονῆς μας τὸν προηγούμενον, κύριον γαβριήλ. ἐκλέγω δὲ καὶ διὰ σύμβουλον τὸν προηγούμενον κύριον ἰγνάτιον.

τὴν 30 αὐγούστου 1843: ἐν βουλκάνω

ὁ σύμβουλος τῆς μονῆς

Ίωσήφ

Τὸ ἄνευ ἀριθμ. πρωτ. καὶ ἡμερομηνίας ἔγγραφο ἀποτελεῖ ψηφοδέλτιο διὰ τὴν ἐκλογή ἡγουμένου τῆς Μονῆς Βουλκάνου κατὰ τὸ ἔτος 1843. Τὸ ψηφοδέλτιο αὐτὸ εἶναι γραμμένο μὲ μαύρη μελάνη ἐπὶ χάρτου ἐποχῆς, χρώματος μπέζ, διαστάσεων 10 x 15 ἑκατοστῶν. Δὲν φέρει σφραγίδα. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Τὸ ψηφοδέλτιο αὐτὸ ὑπογράφει ὁ σύμβουλος τῆς Μονῆς, Ίωσήφ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε σύμβουλος στὸ προηγούμενο ἡγουμενοσυμβούλιο, δηλαδὴ σὲ αὐτὸ ποὺ ὑπῆρξε ἐπὶ τῆς δεύτερης ἡγουμενείας Ἰγνατίου Κουσταλούπη (1840-1843)⁵². Ὁ Ίωσήφ ψηφίζει γιὰ ἡγούμενον τὸν Γαβριήλ. Πρόκειται γιὰ τὸν προηγούμενο Γαβριήλ Σταθόπουλο, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισε Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βουλκάνου κατὰ τὰ ἔτη 1832-1834 καὶ 1837-1840.

Ὁ Ίωσήφ κατὰ τὴν παροῦσα ψηφοφορία ἐξελέγη ἡγούμενος, ἂν καὶ διὰ τῆς παρουσίας ψήφου δὲν ἐψήφισε τὸν ἑαυτὸν του. «Ὁ Ίωσήφ Γεωργόπουλος κατήγετο ἐκ Μαυροματίου Ἰθώμης, ἐνθα ἐγεννήθη τὸ 1784. Ἐκαλεῖτο κατὰ κόσμον “Ἰωάννης”. Μοναχὸς ἐκάρη τὸ 1810. Ἡγούμενος ἐχρημάτισε κατὰ τὴν χρονικὴ περίοδο τῶν ἐτῶν 1844-1846. Ἀπεβίωσε κατὰ τὸ ἔτος 1860»⁵³. Ἡγούμενος βέβαια ἐχρημάτισε ἀπὸ τὸ 1843, ὅπως τεκμηριώνεται διὰ τοῦ παρόντος ψηφοδελτίου, ἀλλὰ καὶ δι’ ἄλλων ἐγγράφων, ὅπως τοῦ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 2059/1

⁵² Ὁ Ἰγνάτιος ἡγουμένευσεν ἀπὸ τὸ 1840 ἕως τὶς 30 Αὐγούστου 1843, ὅπως φαίνεται ἐκ τοῦ παρόντος ψηφοδελτίου καὶ ὄχι ἕως τὸ 1844, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης Βορβίλας ἐν ΔΙΔΑΧΗ, τεῦχ. 387, Μάϊος 1982, σελ. 70.

⁵³ Ἐνθ’ ἄνωτ.

Σεπτεμβρίου 1843 έγγραφου τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ, τὸ ὁποῖο παρουσιάζεται κατωτέρω.

Ὁ Ἰωσήφ ἐπίσης ἐψήφισε γιὰ σύμβουλο τὸν προηγούμενο κύριο Ἰγνάτιο Κουσταλούπη.

Ἔγγραφο 18

ἀρ. πρωτ. 2059 Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

διεκ. 1357 ὁ ἐπίσκοπος μεσσήνης

πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς ἱερᾶς μονῆς Βουλκάνου καὶ πρὸς πάντας τοὺς πατέρας.

ἐλήφθη τὴν 1 Σεπτεμβρίου.

ἐλήφθη ἡ ὑπ. ἀρθ. 66 ἀναφορά σας περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ κυρίου Ἰωσήφ διὰ τὴν ἡγουμενίαν τῆς μονῆς σας. ὅθεν καὶ ἀμέσως θέλει ἀποστείλω αὐτὴν μὲ τὰς παρατηρήσεις μου πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον εἰς ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεως.

τῆ 1 Σεπτεμβρίου

ὁ ἐπίσκοπος

1843 ἐν πολένα

μεσσήνης Ἰωσήφ

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 2059/1 Σεπτεμβρίου 1843 ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ, ἀπευθύνεται πρὸς τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ἡ ἐπιστολὴ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ χωριὸ Πολένα (σημερινό: Πλατανόβρυση). Διακρίνεται τὸ βουλοκέρι στὸ κλείσιμό της. Στὴν ὀπισθεν σελίδα ἀναγράφεται ὁ ἀποστολέας καὶ ὁ παραλήπτης. Ὁ Ἰωσήφ δηλώνει στοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς ὅτι ἔλαβε τὴν ἀναφορὰ τους σχετικὰ μὲ τὴν ἐκλογή νέου Ἠγουμένου. Ἠγούμενος ἐξελέγη ὁ Ἰωσήφ Γεωργόπουλος στὶς 30 Αὐγούστου 1843. Ὁ Ἰωσήφ τὴν ἀναφορὰ αὐτὴ θὰ ἀποστείλει στὴν Ἱερὰ Σύνοδο γιὰ ἔγκριση.

Ἔγγραφο 19

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον μεσσήνης

Ἀριθμ. Πρ. 11842:

Ἀριθ. Διεκπ. 572:

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

ἐν Ἀθήναις

τὴν 24: Σεπτεμβρίου

1843

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου.

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον Μεσσήνης.

Γνωστοποιεῖται πρὸς ὑμᾶς εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 3: τοῦ παρόντος μηνὸς ἀναφορᾶς σας, ὅτι ἐγκρίνονται, ὁ μὲν Ἱερομόναχος Ἰωσήφ Ἠγούμενος, οἱ δὲ Ἱερομόναχοι ὁ τε Ἰγνάτιος καὶ Γαβριήλ

σύμβουλοι εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βουλκάνου. ὅθεν θέλετε ἐνεργήσει ἤδη ὅ,τι ἐκ τῶν καθηκόντων σας πρὸς τοῦτο, γνωστοποιοῦντες αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὰ διατεταγμένα καὶ πρὸς τὴν ἀρμοδίαν Διοικητικὴν Πολιτικὴν ἀρχήν.

Καὶ ταῦτα κατ' ἐγκρισιν. _

† Εὐβοίας νεόφυτος, Πρόεδρος: _ † Μαντινείας καὶ Μεγαλουπόλεως Διονύσιος

† ὁ Πρῶν ἡλείας Ἰωνᾶς † ὁ Ἀχαΐας Γρηγόριος

(Τ Π.) ὁ Β. Γραμματεὺς

(Σ φ.) Θεοφάνης Σιατιστεὺς

Ἐπὶ τῆς ὑπ ἀρθ.-3059 .

ἐπικυρῶ ὅτι ἴσον

τῷ πρωτοτύπῳ.

τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1843 ἐν νησίῳ

ὁ ἐπίσκοπος

μεσσήνης Ἰωσήφ: _

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 11848/24 Σεπτεμβρίου 1843 ἐπιστολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Μεσσήνης Ἰωσήφ. Αποστέλλεται ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τὸ παρὸν ἔγγραφο ἀποτελεῖ ἐπικυρωμένο ἀντίγραφο ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ τῆς πρωτοτύπου ἐπιστολῆς τῆς Συνόδου, τὸ ὁποῖο ἐπικυρώθηκε στὶς 30 Σεπτεμβρίου 1843 στὸ Νησί (σημερινή: Μεσσήνη). Τὸ ἀντίγραφο αὐτὸ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Μὲ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνει τὴν τοποθέτηση τοῦ νέου ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Μονῆς τοῦ Βουλκάνου, τὸν Ἰωσήφ ὡς ἡγούμενο καὶ ὡς συμβούλους τοὺς Ἰγνάτιο καὶ Γαβριήλ. Τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ διαβιβάζει ὁ Ἰωσήφ στὴν Μονὴ μὲ τὸ 2072/30 Σεπτεμβρίου 1843 ἔγγραφό του, τὸ ὁποῖο παρουσιάζεται κατωτέρω. Οἱ ὑπογράφωντες Ἐπίσκοποι, μέλη τῆς Συνόδου εἶναι οἱ: Εὐβοίας Νεόφυτος, πρόεδρος, Μαντινείας καὶ Μεγαλουπόλεως Διονύσιος, πρῶν Ἠλείας Ἰωνᾶς, Ἀχαΐας Γρηγόριος, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν μέλη κατὰ τὴν συνοδικὴ περίοδο 1843-1844⁵⁴. Βασιλικὸς Γραμματεὺς ἦταν ὁ Θεοφάνης Σιατιστεὺς.

Ἔγγραφο 20

ἀρ. 2072

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

διε. 1370

ὁ ἐπίσκοπος μεσσήνης

πρὸς τοὺς ὀσιωτάτους ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς τῆς μονῆς τοῦ Βουλκάνου.

---

⁵⁴. Θεοκλήτου Α. Στράγκα Ἀρχιμανδρίτου, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ Πηγῶν Ἀψευδῶν 1817-1967, τ. Α', Ἀθῆναι 1969, σελ. 247.

έπισυνάπτω τὴν πρωτότυπον ὑπ. ἀρ: 11842 ἐπιστολὴν τῆς ἱερᾶς συνόδου, δι' ἧς φανεροῖ, ὅτι κατὰ τὴν αἰτησίαν σας ἐγκρίνεται, ὁ μὲν κύριος Ἰωσήφ ἠγούμενος, ... κύριος ἰγνάτιος καὶ κύριος Γαβριήλ σύμβουλοι. ὅθεν συγχαίρων πνευματικῶς, ἐπεύχομαι ἵνα οἱ ἐγκριθέντες, φανῶσιν εὐδόκιμοι, κατὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσι. τὴν συνοδικὴν ἐπιστολὴν ἀντιγράψαντες νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃτε αὐτὴν διὰ τοῦ ἰδίου πεζοῦ.

τῇ 30 Σεπτεμβρίου

ὁ ἐπίσκοπος

1843 ἐν νησίῳ

μεσσήνης Ἰωσήφ

Ἡ μὲ ἀριθμ. πρωτ. 2072/30 Σεπτεμβρίου 1843 ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ, ἀπευθύνεται πρὸς τὰ μέλη τῆς ἀδελφότητος τῆς Μονῆς Βουλκάνου. Ἡ ἐπιστολὴ φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Δὲν διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση, ἔχει ἐμφανῆ τὰ σημάδια τῆς φθορᾶς. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ Νησί (σημερινή: Μεσσήνη). Μὲ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ὁ Ἰωσήφ ἀποστέλλει στοὺς μοναχοὺς τὴν ἐπιστολὴ ἐγκρίσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ τὸν νέο ἠγούμενο τῆς Μονῆς Ἰωσήφ καὶ γιὰ τοὺς νέους ἠγουμενοσυμβούλους Ἰγνάτιο καὶ Γαβριήλ. Ὁ Ἰωσήφ τοὺς εὐχεται νὰ εὐδοκμήσουν στὸ ἔργο τους οἱ ἐκλεγμένοι καὶ ζητᾶ, ἀφοῦ ἀντιγραφεῖ ἡ ἐπιστολὴ τῆς Συνόδου, νὰ τοῦ επιστραφεῖ αὐθήμερον μὲ τὸ ἴδιο πρόσωπο πού ἐστάλη. Ἐπίσης, τοὺς ἀποστέλλει συγχαρητήριο ἐπιστολή, ἡ ὁποία παρουσιάζεται κατωτέρω.

Ἔγγραφο 21

ἄγιε καθηγούμενε τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βουλκάνου καὶ κύριοι σύμβουλοι, κύριε ἰγνάτιε καὶ κύριε Γαβριήλ, τὴν πανοσιότητά σας ἐπεύχομαι πατρικῶς.

συγχαίρων διὰ τὴν ἀποκατάστασίν σας ὡς ἠγούμενον καὶ ὡς συμβούλους, ἐπεύχομαι νὰ ζήσητε πολὺ, καὶ νὰ φανῆτε εὐάρεστοι εἰς τὴν πρόοδον τοῦ μοναστηρίου σας. μετ' ὀλίγας ἡμέρας θεοῦ θέλοντος, καὶ τῇ βοηθείᾳ τῆς κυρίας μας θέλει ἔλθω ἐντεῦθεν καὶ εἶθε νὰ σᾶς ἀπολαύσω ἐν ὑγιείᾳ.

διὰ τε τοῦ παρόντος ἡλία τέσσαρας δραχμάς τὰς μὲν δύο ὡς πεζοῦ·τὰ δὲ ἕτερα δύο ὡς φέροντος τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν. ταῦτα εὐχετικῶς ἀναγνώσατε πρὸς τοὺς πατέρας καὶ ἐπίσημον.

τῇ 30 Σεπτεμβρίου

ὁ εὐχέτης

1843 ἐν νησίῳ

καὶ τῶν ἐπιταγῶν

μεσσήνης Ἰωσήφ

Στὸ ἀριστερὸ περιθῶριο ἀναγράφει: τὸν ἀγαπητόν μας κύριον καλλίστρατον εὐχόμεθα πατρικῶς.

Ἡ μὲ ἀνευ ἀριθμ. πρωτ. μὲ ἡμερομηνία 30 Σεπτεμβρίου 1843 ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσήνης Ἰωσήφ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν νεοεκλεγέντα ἠγούμενο τῆς Μονῆς Βουλκάνου

Ίωσήφ και τούς νεοεκλεγέντες ήγουμενοσυμβούλους Ίγνάτιο και Γαβριήλ. Η επιστολή δὲν φέρει τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπισκοπῆς. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸ Νησί (σημερινή: Μεσσήνη). Ἡ ἐπιστολή αὐτὴ καὶ οἱ δύο προηγούμενες εἶναι οἱ τελευταίες, ποὺ γράφει ὁ Ίωσήφ Μεσσήνης πρὸ τῆς κοιμήσεώς του τὴν 13η Μαρτίου 1844. Ἐβδομήντα τεσσάρων ἐτῶν περίπου ὁ Ίωσήφ στὶς 30 Σεπτεμβρίου 1843 εἶχε πλήρη ἱκανότητα γραφῆς.

Ὁ Ίωσήφ μὲ τὴν ἐπιστολή αὐτὴ συγχαίρει τὸν Ἡγούμενο καὶ τούς συμβούλους τῆς Μονῆς, οἱ ὁποῖοι ἐξελέγησαν τὴν 30ῆ Αὐγούστου 1843. Δηλώνει ὅτι σὲ λίγες ἡμέρες θὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν Μονή. Προφανῶς κατὰ τὴν ἐπίσκεψήτου θὰ πραγματοποιιόταν καὶ ἡ ἐνθρόνισις κατὰ τὴν καθεστηκυίαν ἐκκλησιαστικὴ τάξη τοῦ νέου Ἡγουμένου. Καλεῖ τούς μοναχοὺς νὰ ἀμείψουν μὲ τέσσερις δραχμὲς τὸν ταχυδρόμο ὀνόματι Ἡλία καὶ νὰ ἐνημερώσουν ἐπισήμως ὅλους τούς πατέρες τῆς Μονῆς γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ νέου Ἡγουμένου.

Στὸ ἀριστερὸ περιθώριο τῆς ἐπιστολῆς ἀναγράφονται εὐχὲς γιὰ τὸν ἀγαπητὸ κύριο Καλλίστρατο. Πρόκειται προφανῶς γιὰ πρόσωπο ποὺ ἐγκαταβιοῖ στὴν Μονή ὡς δόκιμος ἢ ὡς προσωρινὸς ἐπισκέπτης. Ὁ Ίωσήφ εὐχεται στοὺς μοναχοὺς: *εἶθε νὰ σᾶς ἀπολαύσω ἐν υἰείᾳ, δεῖγμα τῆς ἀγάπης του πρὸς αὐτούς.*